

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**ÖZEL EĞİTİM KURUMLARINDA VERİLEN EĞİTİMİN
NİTELİĞİNE YÖNELİK YÖNETİCİ İLE ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNİN VE ÖNERİLERİNİN BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yazgülü DEMİR

**Lefkoşa
Ocak, 2019**

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**ÖZEL EĞİTİM KURUMLARINDA VERİLEN EĞİTİMİN
NİTELİĞİNE YÖNELİK YÖNETİCİ İLE ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNİN VE ÖNERİLERİNİN BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yazgülü DEMİR

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Başak BAĞLAMA

Lefkoşa

Ocak, 2019

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Yazgülü DEMİR' in "Özel Eğitim Kurumlarında Verilen Eğitimin Niteliğine Yönelik Yönetici İle Öğretmen Görüşlerinin ve Önerilerinin Belirlenmesi" isimli tezi Ocak 2019 tarihinde jürimiz tarafından Özel Eğitim Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı-Soyadı

İmza

Başkan : Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nüket GÜNDÜZ

Üye (Danışman) : Yrd. Doç. Dr. Başak BAĞLAMA

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

....../....../2019

Prof. Dr. Fahriye ALTINAY AKSAL

Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Bu tezin içerisinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

.../.../2018

Yazgülü DEMİR

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın amacı, KKTC’de özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğine yönelik yönetici ile öğretmen görüşlerinin ve önerilerinin belirlenmesidir. Yapılan araştırmanın problemine, amacına, önemine, sınırlılıklarına tanımlarına, kavramsal açıklamalarla ilgili araştırmalara, araştırmada benimsenen araştırmanın Yöntemi, örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine, araştırmada görüşmelerin analizi sonrası elde edilen bulgulara ve sonuçların tartışılıp yorumlamasına ilişkin önerilere yer verilmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde bilgilerini ve vaktini bana ayırarak tezin bu aşamaya gelmesine katkıda bulunan destekleyen ve motive eden tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Başak BAĞLAMA yaptıkları katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Bu çalışmanın yürütülmesinde, değerli bilgilerini benimle paylaşan, güler yüzünü ve samimiyetini benden esirgemeyen ve bana verdiği değerli bilgilerinden faydalanacağımı düşündüğüm kıymetli hocamız Sayın Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK’a sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamda desteklerini esirgemeyen ÖZEV Özel Eğitim Okulu, Özel Eğitim ve İş Eğitim Merkezi ve Miray Özel Eğitim Merkezi’nde çalışan bütün öğretmenlerimize teşekkür ederim.

Tez çalışma sürecimde her zaman yanımda olduklarını hissettiren güzel aileme; annem Fatma DEMİR, babam Halil DEMİR ve yanımda olan bütün sevdiklerime en güzel dileklerimle teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

ÖZEL EĞİTİM KURUMLARINDA VERİLEN EĞİTİMİN NİTELİĞİNE YÖNELİK YÖNETİCİ İLE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

DEMİR, Yazgülü

Özel Eğitim Ana Bilim Dalı

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Danışmanlar: Yrd. Doç. Dr. Başak BAĞLAMA

Ocak 2019, 79 Sayfa

Bu araştırmanın amacı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğine ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerinin görüş ve önerilerini belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Okul müdürü ve özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitim kurumlarında sağlanan eğitim kalitesi hakkında görüşleri hakkında bilgi edinilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın görüşme soruları kapsamlı alanyazın taraması ile oluşturulmuş ve özel eğitim alanından uzman görüşleri alınmıştır. Araştırmada elde edilen verilerden sonra içerik analizi yapılmıştır. Verilerin analizine dayanarak temalar ve alt temalar oluşturulmuştur.

Sonuçlar, okul müdürlerinin ve özel eğitim öğretmenlerinin okul yönetimini, personel yeterliliklerini, okulların fiziksel koşullarını, sınıftaki öğrenci sayısını, öğrencilerin bireysel özelliklerini, müfredatı, erken tanı ve yerleştirme, rehberlik hizmetlerinin eğitimin kalitesini belirleyen faktörler olduğunu göstermiştir. Yöneticiler eksik gördükleri hususları dile getirerek birçok öneride bulunmuşlar ve bu önerilerle özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğinin artırılabilceğini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin, özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğine ilişkin görüşleri analiz edildiğinde ise geliştirilmesi gereken birçok nokta olduğu belirlenmiştir. Öğretmenler tarafından geliştirilmesi gereken bu noktalara ilişkin birçok öneride bulunulmuş ve bu önerilerle özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin

niteliğinin arttırılabileceği ifade edilmiştir. Bulgular alanyazın ışığında tartışılarak gelecekteki eğitim uygulamaları ve politikalarına yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim Kurumları, Özel Eğitim, Yöneticiler, Öğretmenler.

ABSTRACT**SCHOOL PRINCIPALS AND SPECIAL EDUCATION TEACHERS' VIEWS
ON THE QUALITY OF EDUCATION PROVIDED IN SPECIAL
EDUCATION INSTITUTIONS****DEMİR, Yazgölü****Department of Special Education****Near East University Institute of Educational Sciences****Advisors: Assist. Prof. Dr. Başak BAĞLAMA****January 2019, 79 Pages**

Aim of this research is to determine the views of school principals and special education teachers on the quality of education provided in special education institutions in Turkish Republic of Northern Cyprus. Semi-structured interview technic as a qualitative research method was used in this research.

It was aimed to obtain information about the views of the school principal and the special education teachers about the educational quality provided in the special education institutions. Interview questions of the study were formed with comprehensive literature review and expert views from special education field were received. Descriptive and content analysis were made after the data obtained in the research. Themes and sub-themes were created based on the analysis of the data.

Results showed that school principals and special education teachers indicated school management, personnel qualification, physical conditions of schools, number of students in the class, individual characteristics of students, curriculum, early diagnosis and placement and guidance services are the factors which determine the quality of education. School principals provided many suggestions by expressing what they see as incomplete and stated that the quality of the education given in special education institutions can be increased with these suggestions.

When teachers' views on the quality of education provided in special education institutions are analyzed, it is determined that there are many points to be developed. Many suggestions have been made about these points to be developed by teachers and

it has been stated that the quality of the education given in special education institutions can be increased. The results obtained from the research were discussed in light of the literature and recommendations for future educational practices and policies were presented.

Keywords: Special education institutions, special education, school managers, teachers

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Sınırlılıklar.....	5
1.5. Tanımlar	5

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Özel Eğitim.....	8
2.2. Bireysel Farklılıklar ve Eğitim	8
2.2.1. Özel Eğitimin Amaçları.....	11
2.2.2. Özel Eğitimin İlkeleri.....	11
2.2.3. Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Çocukların Sınıflandırılması	14
2.2.4. Özel Eğitim Kurumları.....	15
2.2.4.1. Özel Eğitim Kurumlarının Koşulları.....	16

2.2.4.2. Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Personel.....	17
2.2.5. Özel Eğitim Programları.....	18
2.3. İlgili Araştırmalar.....	20
2.3.1. Yurt içinde Yapılan İlgili Araştırmalar	20
2.3.2. Yurt Dışında Yapılan İlgili Araştırmalar.....	23

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	25
3.2. Çalışma Grubu	25
3.3. Veri Toplama Araçları	27
3.4. Verilerin Toplanması	28
3.5. Verilerin Analizi	28

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Özel Eğitim Kurumlarında Verilen Eğitim Niteliğinin Nasıl Arttırılabileceğine Yönelik Yöneticilerin Görüş ve Önerilerine İlişkin Bulgular	31
4.1.1. Özel Eğitim Kurumlarında Yönetime İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri.....	31
4.1.2. Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Personel Donanımına İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri.....	33
4.1.3. Fiziksel Koşullara İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri.....	34
4.1.4. Sınıf Mevcuduna İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri	36
4.1.5. Öğrencilerin Bireysel Özelliklerine İlişkin Yönetici Görüş ve Öneriler.....	37
4.1.6. Erken Tanı ve Yerleştirmeye İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri	39
4.1.7. Rehberlik Faaliyetlerine İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri	40

4.2.Özel Eğitim Kurumlarında Verilen Eğitimin Niteliğinin Nasıl Arttırılabileceğine Yönelik Öğretmenlerin Görüş ve Önerilerine İlişkin Bulgular	41
4.2.1. Özel Eğitim Kurumlarında Yönetime İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri	42
4.2.1.1. Kanun/Yönetmelik/İlke Sorunu.....	43
4.2.1.2. Alanında Uzmanlık	44
4.2.1.3. İş Birliği ve İletişim	45
4.2.1.4. Öğrenci Odaklılık	46
4.2.1.5. Sosyal Medya ve Web Sitesi Kullanımı	46
4.2.1.6. Demokratik ve Uygun Yönetim Şekli.....	46
4.2.2. Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Personel Donanımına İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri.....	47
4.2.2.1. Farklı özel eğitim gruplarına ilişkin hizmet içi eğitim.....	48
4.2.2.2. Uygulama yapma	49
4.2.2.3. İş birliği	50
4.2.3. Fiziksel Koşullara İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri.....	50
4.2.3.1. Yetersiz eğitim ortamı.....	51
4.2.3.2. Farklı Özel Eğitim Gruplarına Yönelik Düzenlemeler	52
4.2.3.3. Öğretmen Görüşlerine Bağlı Düzenlemeler	53
4.2.4. Sınıf Mevcuduna İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri.....	54
4.2.4.1. Uygun Sınıflar	54
4.2.4.2. Sınıf Mevcudunun Fazla Olması	55
4.2.4.3. Farklı Özel Eğitim Gruplarına ve Seviyelerine Yönelik Özel Düzenlemeler	56
4.2.5. Öğrencilerin Bireysel Özelliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri ve Önerileri.....	57
4.2.6. Özel Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri	59

4.2.7. Erken Tanı ve Yerleştirmeye İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri	61
4.2.8. Rehberlik Faaliyetlerine İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri	64

BÖLÜM V

TARTIŞMA	66
----------------	----

BÖLÜM VI

SONUÇLAR VE ÖNERİLER	72
6.1. Sonuçlar.....	72
6.2. Öneriler.....	73
6.2.1. Uygulamaya yönelik öneriler.....	73
6.2.2. İleriki araştırmalara yönelik öneriler	74
KAYNAKÇA	75
EKLER.....	84
EK 1 katılımcı bilgilendirme ve aydınlatılmış onam formu	84
Ek 2 Yönetici ve Öğretmen Görüşme Forum.....	86
EK 3. Kişisel bilgi formu	88
TURNITIN(Orjinallik Raporu)	89

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Yöneticilerin Kişisel Özellikleri.....	26
Tablo 2. Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri.....	26
Tablo 3. Temalar ve Kodlar.....	30
Tablo 4. Özel Eğitim Kurumlarında Yönetime İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri..	31
Tablo 5. Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Personel Donanımına İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri.....	33
Tablo 6. Fiziksel Koşullara İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri.....	34
Tablo 7. Sınıf Mevcuduna İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri.....	36
Tablo 8. Öğrencilerin Bireysel Özelliklerine İlişkin Yönetici Görüş ve Öneriler.....	37
Tablo 9. Erken Tanı ve Yerleştirmeye İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri.....	39
Tablo 10. Rehberlik Faaliyetlerine İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri.....	40
Tablo 11. Kanun/Yönetmelik/İlke Sorunu.....	43
Tablo 12. Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Personel Donanımına İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri.....	47
Tablo 13. Fiziksel Koşullara İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri.....	50
Tablo 14. Sınıf Mevcuduna İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri.....	54
Tablo 15. Öğrencilerin Bireysel Özelliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri ve Önerileri.....	57
Tablo 16. Özel Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri.....	59
Tablo 17. Erken Tanı ve Yerleştirmeye İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri.....	61
Tablo 18. Rehberlik Faaliyetlerine İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri.....	64

KISALTMALAR

KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
BEP	: Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı
RAM	: Rehberlik Araştırma Merkezi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problemine, amacına, önemine, sınırlılıklarına ve tanımlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim hakkı anayasayla tüm vatandaşlara tanınmış olan temel haklardan olup bu hakkın sunumunda bireylerde ortaya çıkabilen farklılıkların dikkate alınması gerek yapılan eğitim faaliyetlerinin kalitesi, gerekse bireyin kendisine, ülkesine ve dünyaya iyi yetiştirilmiş, nitelikli, modern bir insan olması açısından son derece önemlidir. Özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin özel ihtiyaçları dikkate alınarak programlar hazırlanmalı, hayatlarına kaliteli bir şekilde devam edebilmeleri toplumdan dışlanmamaları için gereken önlemler alınmalı ve eğitim faaliyetleri de özel gereksinimli olan öğrencilere göre düzenlenebilir. Bu sebeple özel gereksinimi olan çocukların eğitiminde amaç, özel eğitim vererek bilgi ve becerilerin artmasına yardımcı olmak, çocukların yaşadıkları ortam daha rahat kullanabilecekleri, deneyimleyebilecekleri hale getirmektir (Kınık, 2018).

Eğitim, her birey için önemli bir süreç olmakla beraber kişinin davranışlarında kendi isteğiyle değişim yaratma sürecidir. Bu süreçte, fiziksel şartların oluşturulmasıyla düzenlenen planlı eğitim programları ile hedefe ulaşılmış olunur (Kuran, 2004).

Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme sürecini eğitim olarak tanımlamaktadır. Bu tanımda geçen kasıt kelimesi ile bireyin etkileşimde bulunduğu çevre şartlarının daha geniş ve daha büyük ölçüde kontrol edilmesi istediğimiz sonuca ulaşma oranına yükseltir. O halde öğrencilere zengin öğrenme yaşantıları sağlayarak eğitimin niteliğini arttırmak ve bireyleri hedeflenen noktaya getirmek mümkündür. Özel eğitimin temel amacı, özel gereksinimli öğrencilerin toplumda mümkün olduğunca bağımsız olarak yaşamlarını

sürdürebilmelerini sağlayacak becerileri kazandırmaktır (Ergül, Baydık ve Demir, 2013).

Yaş, gelişim düzeyi, genel sağlık durumu, genel yetenek, içinde yaşanan sosyo-kültürel koşullar öğrencilerin öğrenmesini etkileyen faktörler olduğundan öğretimi düzenlerken öğrencilerin bu özellikleri dikkate alınmalıdır (Senemoğlu, 2013). Öğrenciler arasındaki bu bireysel farklılıklar okulların çeşitli düzenlemeler yapmasını gerektirmektedir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda belirli alanlarda önemli yetersizlikleri bulunan öğrencilere göre bu düzenlemelerin farklı olabileceği, bu öğrencilere yönelik ayrı düzenlemelere ihtiyaç olduğu belirtilmektedir (Talas, 2016 ve Diken, 2017).

Özel eğitim öğrencisini; farklı nedenlerle, bireysel ve eğitimsel yeterlilikleri düşük olan, yaşlılarından beklenen düzeyden daha düşük seviyede gelişim gösteren bireyler olarak tanımlayabiliriz. Bu nedenle hayatlarına kaliteli bir şekilde devam etmeleri sosyal fiziksel becerilerini en üst seviyede yapabilmeleri için eğitim-öğretim programları uygulama ortamlarında özel olarak verilen çalışmalarıdır (Yanık, 2018).

Özel gereksinimli çocuğun gelişimi ve eğitiminde belirleyici etkileri olan aile bireylerinin bu konularda bilgilendirilmeleri belli bir program çerçevesinde eğitim almaları gerekir. Aile ve okul arasında olumlu bir bağ kurulması gerekmektedir. Bu eğitimlerin temel amacı çocuğun tüm gelişim alanlarıyla ilgili aileleri bilinçlendirmektir. Bu eğitimler çocuk kadar ailenin kendisine de katkı sağlayacaktır (Bedel, 2017). Özel eğitim hizmetleri, bu eğitime gereksinim duyan engelli bireylerin sosyalleşmesi, toplum içinde kendilerini daha rahat ifade edebilmeleri ve daha bağımsız olabilmeleri açısından son derece önemli bir yer tutmaktadır (Orhan ve Genç, 2015).

Özel gereksinimli bireylerin konuşma ve dil gelişim güçlülüğü, ses bozuklukları, zihinsel, fiziksel, sosyal duygusal veya davranış problemlerini ortadan kaldırmak ya da etkilerini en az seviyeye indirmek, yeteneklerini yeniden en üst seviyeye çıkarmak temel öz bakım becerilerini ve bağımsız yaşam becerilerini geliştirmek ve topluma uyumlarını sağlamak amacıyla faaliyet gösteren özel eğitim kurumlarıdır (Özel Eğitim Kurumları Kanunu 2007).

Farklılıklara karşı olumlu tutumlar geliştirme ve hoşgörölü olma eğitimle mümkündür. Bu nedenle çocukların tutum geliştirmesinde en büyük etkenlerden biri olan ebeveynlerde araştırma grubuna dahil edilmiştir. Özel gereksinimli bireyler hakkında farkındalık kazanması, bu kazanım süreci ile yapıılıyor olmasıyla kalıcılığı arttırmak ve eğitim ile bu gelişmeleri sağlamaktır (Erdoğan, Baş, 2018).

Günümüzde insan hakları ve demokrasinin gelişme göstermesi eğitim sistemlerine de yansımıştır. Özellikle bireysel farklılıkların önemsenmesiyle bütün bireylere eğitimin ulaştırılması amacı ile yeni gelişmeler sağlanmıştır. KKTC’ de özellikle son yıllarda özel eğitim ve kaynaştırma eğitime önem verildiğı yapılan çalışmalarda görölmektedir (Kanat, 2015).

Bağıllık insanların sosyal ve kişisel hayatlarında sıklıkla yaşadıkları bir durumu olagelmıştır. Bununla beraber insanların hayatlarında, başka bir insana, başka bir kuruma, bir fikir ya da ideolojiye bağı olabilmektedirler. İnsanların hem özel hem de çalışma hayatlarında, toplumsal ve ikili ilişkilerde çeşitli bağıllık türleri ile karşılaşmaları normaldir (Lambert, Hogan, Jiang, 2008).

Özel eğitimde çalışan öğretmenlerin meslek dersi öğretmenlerinin özel eğitim öğretmenleri gibi kendi alan ve meslek birimlerine sahip olmalarının yanında özel eğitim alanlarında da yeterli bilgiye sahip olmaları, ayrıca özel eğitimde çalışabilecek çalışma isteğı ve ilgiye sahip olmaları gerektirmektedir. Bu nedenle özel eğitim özverili bir iştir ve özel eğitimde meslek öğrenmek için öğretmenlerin iç doyumlarının yüksek olması hedeflenmiştir (Kaya, 2013).

Özel gereksinimli bireylerin kısıtlanmadan eğitim almaları ve üst düzeyde performanslarını sergileyebilecekleri eğitim ortamları sağlanmalıdır. Bu nedenle her ne sebeple olursa olsun engelli bireylerin eğitimi kısıtlanamaz ve akranlarıyla eşit eğitim olanağı sağlanır (Görgölü, 2016).

Bu sebeple özel gereksinimli bireylerin kendilerini geliştirebilmeleri, aktif çalışma ve sosyal yaşama katılabilmeleri kendi yaşamlarını başkalarına bağı olmadan sürdürebilmelerini sağlayabilmenin ilk ve son önemli koşuludur. Bu gerekçeden hareketle, bu bireylerin, özel gereksinimleri ve bundan etkilenme dereceleri göz önüne

alınmak sizin, kendi bireysel kapasitelerine uygun olarak düzenlenecek olan ve kendilerini gerçekleştirebilmelerini sağlayacak nitelikli, parasız eğitim okullarına ulaşabilmeleri ve doğru eğitim programlarına yerleştirilmeleri sağlanmalıdır (Dalgı, 2009). Bu noktadan hareketle, araştırmanın problemini özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğine ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerinin görüş ve önerilerinin belirlenmesi oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı KKTC'deki özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğine ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerinin görüş ve önerilerini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Özel eğitim kurumlarında çalışan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin:

1. Özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğine ilişkin yönetici görüşleri nelerdir?
2. Özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarına ilişkin yönetici görüşleri nelerdir?
3. Özel eğitim kurumlarındaki sınıf mevcuduna ilişkin yönetici görüşleri nelerdir?
4. Öğrencilerin bireysel özelliklerine ilişkin yönetici görüşleri nelerdir?
5. Özel eğitim kurumlarındaki rehberlik faaliyetlerine ilişkin yönetici görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim, uluslararası alanda her zaman en önemli gündem olmayı başarmıştır. KKTC'de son yıllarda gerek programların gelişmiş ülkeler standartlarına ve çağdaş seviyeye çıkarılması hedefinde çalışmaların yapılması, gerekse bütçede en büyük payın ayrılması bu düşüncenin temel dayanakları olarak söylenebilir. Fakat özellikle maddi imkânların sağlanmasına rağmen toplum tarafından eğitim ve eğitim sistemi en fazla eksikliği görülen ve tartışılan temel problem olarak görülmektedir (Kanat, 2015).

Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin eğitimleriyle ilgili KKTC'de son yıllarda önemli gelişmeler yaşansa da özellikle KKTC'de bu konuyla ilgili akademik

çalışma sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu nedenle özel eğitim ve özel eğitim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin eğitim niteliğini arttırmaya yönelik, görüşlerinin büyük bir önemi vardır. Dolayısıyla alana katkı sağlama açısından bu araştırma önemlidir. Aynı zamanda ülkemizdeki özel eğitim kurumlarında verilmekte olan mevcut eğitimin niteliğiyle ilgili yönetici ve öğretmen görüşlerinin belirlenmesine katkı sağlayacağından mevcut eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerinin belirlenmesi, geleceğe yönelik gerekli iyileştirmelerin yapılması açısından da önemlidir. Bu araştırma ayrıca ileride konuyla ilgili yapılacak çalışmalar açısından bilimsel bir kaynak olması açısından da önemlidir. Bu bağlamda, bu araştırmanın KKTC'deki özel eğitim uygulamalarına ve bu alanda çalışan araştırmacılara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma, aşağıda verilen sınırlılıklar içerisinde yürütülmüştür

- Araştırma, 2017-2018 öğretim yılı KKTC'de bulunan özel eğitim kurumları,
- Yönetici ve Öğretmenlerin kişisel bilgilerini almak için hazırlanan bilgi formu,
- Veri toplama aracı olarak kullanılan yarı-yapılandırılmış görüşme formu,
- Araştırma, 2017-2018 öğretim yılı KKTC'de bulunan özel eğitim kurumlarında görev yapan 7 yönetici ve 26 öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Özel Eğitim: Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitim ve sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitimidir (Kaptanoğlu, 2016).

Özel Eğitim Kurumu: Özel Eğitim Uygulama Merkezi ile Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleridir. Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve

yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimidir (MEB, 2013).

Özel Eğitim Öğretmeni: Özel gereksinimli bireylere bireyselleştirilmiş eğitim programları ile günlük öğretim ve ilgili diğer destekleri sunabilen özel olarak yetiştirilmiş personeldir (Cavkaytar ve Diken, 2012). Öğretmen planladığı dersin işleyişinde özel gereksinimli öğrencileri teşvik etmeli ve onlara uygulama yaptırarak onları da sürece dahil etmelidir (Batmaz, 2017).

Okul Yöneticisi: Okullar iyi yönetilebilirse eğitimin kalitesi kendiliğinden istenen seviyeye doğru yükselebilecektir. Bu sebeple okul müdürünün birtakım yeterliliklere sahip olması gerekmektedir. Çağdaş yöneticide yöneticilik bilgisi, alana ilişkin teknik bilgi, insan ilişkileri becerisinin birlikte bulunması zorunluluğu vardır. Bu özellikler teori-uygulama ilişkisini de zorunlu kılmaktadır (Ada, Ercoşkun, 2009).

Özel Gereksinimi olan birey: Bilişsel, dil, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimlerinde yaşıtlarına göre farklı özellikler gösteren ve destek eğitime ihtiyacı olan bireydir (MEB, 2014).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmanın konusunu oluşturan özel eğitim, özel eğitim kurumları, özel eğitimde kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenler, özel eğitime ihtiyacı olan birey ve açıklamalara ilişkin kavramlar özetlenmiştir.

2.1. Özel Eğitim

Özel eğitim, özel eğitim gereksinimi olan bireylerin eğitimlerinde ve sosyal hayatlarındaki tüm ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri adına özel olarak yetiştirilmiş olan öğretmen ve eğitim programı ile bireylerin her türlü ihtiyaçlarına cevap bulabilmelerini sağlayan eğitim şeklidir (Çuhadar, 2014). Özel eğitime gereksinim duyan çocuklar normal gelişim gösteren akranları gibi verilen eğitim müfredatından aynı düzeyde yararlanamayabilirler. Bu bakımdan özel eğitim duyuşsal, bilişsel, davranışsal, sosyal ve fiziksel alanlarda öğretim ve destek hizmetlerin özel olarak hazırlanıp, programlar şeklinde sunulması olarak ifade edilmektedir (Diken, Batu, 2010). Dolayısıyla eğitim sistemi içerisinde birer eğitmen olan tüm eğitimcilerin, hizmet öncesinde ve hizmet içinde, iyi bir biçimde yetiştirilmesi, eğitimin hizmet kalitesi yönünden önem taşımaktadır (Şişman, 2007).

Ataman (2003) ise özel eğitimi; çoğunluktan farklı olan ve özel gereksinimli çocuklara sunulan, üstün özellikleri olanları yetenekleri doğrultusunda kapasitelerinin üst düzeye çıkarılmasına imkan verilen, yetersizliği engel olmaktan çıkarmaya çalışılan, yetersizliği olan bireyi kendine yeterli hale getirerek toplumla kaynaşmasının yanında bağımsız ve üretken bireyler olmasını destekleyecek becerilerle donatan eğitim olarak tanımlamıştır.

2.2. Bireysel Farklılıklar ve Eğitim

İnsanlar fiziksel, zihinsel, psikolojik, toplumsal, kültürel gibi birçok bakımdan birbirlerinden farklıdır. Bu farklılıkların meydana gelmesinde kalıtım ve çevrenin etkisi çoğu bilim insanının tarafından kabul görmüştür. Bu sebeple eğitim sürecinde en

önemli ilkelerden birisi de bireysel farklılıkların önemsenmesi ve eğitim öğretim faaliyetlerinde bu durumun gözetilmesidir (Kanat, 2015; Diken, 2017).

Bu bağlamda eğitim birçok bilim insanı tarafından değişik biçimlerde tanımlanmıştır. Eğitim, en genel anlamda, belli amaçlara göre davranış değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Şahin, 2011). Her bireye doğduğunda verilen bir hak olup bunun gerçekleştirilmesi için anayasal düzenlemeler yapılmıştır. Dolayısıyla eğitimin tüm bireylere ulaşması için devletler ilgili kurumlar aracılığı ile istediği vatandaş tipini yetiştirmek için eğitim sistemini basamaklara ayırmış ve her basamak için ayrı programlar belirlemiştir (Kanat, 2015).

Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç duydukları verimli eğitimin sunulması genel eğitime ek olarak bazı özel düzenlemelerle bireysel programlarla sistematik olarak uygulanan özel eğitim disiplin alanı kapsamında değerlendirilip uygulanmalıdır (Eripek, 2008).

Bundan dolayı özel gereksinimli çocukların, yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilmeleri ve ihtiyaçlarını kendilerinin karşılayabilmeleri için destek eğitim programları uygulanmaktadır (Yıldırım Doğru, 2009).

Günümüzde özel gereksinimi olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu genel eğitim ortamlarında eğitimlerini sürdürmektedirler. Genel eğitim sınıflarında kaynaştırma uygulamasına alınan bu öğrenciler, normal gelişim gösteren öğrencilerle aynı eğitim programlarına devam etmek durumuyla karşı karşıya gelmektedirler (Yönter, 2009). Çeşitli nedenlerden dolayı kişisel ve gelişimsel özellikler ile akademik yeterlilikler bakımından yaşlılarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin ifade etmektedir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

Genel olarak eğitim süreci içindeki öğrencinin ihtiyaçlarını karşılamaya, öğretimi güçleştiren sorunları ortadan kaldırmaya yönelik hizmetlerdir. Yani öğrenciye kendisini geliştirmesi için en uygun eğitim ortamlarını hazırlamaktır (Odabaşı, 2013).

Özel eğitim, kapsamlı bir şekilde aşağıdaki şekilde tanımlanabilir (Ataman, 2005):

- Çoğunluktan farklı ve özel gereksinimli çocuklara sunulan,
- Üstün özellikleri olanları yetenekleri doğrultusunda kapasitelerinin en üst düzeye çıkmasını sağlayan,
- Yetersizliği engele dönüştürmeyi engelleyen,
- Engelli bireyi kendine yeterli hale getirerek topluma kaynaşmasını ve bağımsız üretici bireyler olmasını destekleyecek becerilerle donatan eğitimidir.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne (2018) göre bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim “özel eğitim” olarak tanımlanmaktadır.

Özel eğitimin konusu farklılıklar olmakla birlikte her farklılık özel eğitimi gerektirmemektedir. Farklılıklar özel bir eğitimi gerektirdiğinde özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar kavramı ile karşılaşılmaktadır (Eripek, 2002). Bazı çocukların çeşitli özellikleri nedeniyle daha fazla dikkat çektiğini, bazı çocukların engelleri nedeniyle zıplamakta, koşmakta hatta oyun oynamakta zorlanabildiğini ifade eden Aral ve Gürsoy (2007), akranlarından beklenen düzeyde anlamlı farklılık gösteren çocukları özel eğitim gerektiren çocuklar olarak nitelemektedir. Türk Milli Eğitimin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda öğrencilere bireysel farklılıkları, gelişim özellikleri ve eğitim ihtiyaçları dikkate alınarak eğitim hizmeti sunulması özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılması (MEB, 2018).

Özel eğitime ihtiyacı olan birey akranlarından şu yönlerde farklılık gösterir:

1. zihinsel özellikler, 2. duyuşal özellikler, 3. iletişim becerileri, 4. davranış ve duygusal gelişim, 5. psikolojik özellikler. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerde bu farklılıklar ortaya çıkmakta ve onlar için bireysel özelliklerine uygun özel eğitim gerekmektedir (Kirk, 2002).

Klose (2010), özel eğitimin bir yer veya sınıftan ibaret olmadığını ve özel eğitime ihtiyacı olan çocukların "en az kısıtlayıcı çevre"de eğitim alma hakkına sahip olduğunu ifade etmektedir. Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar, bireysel hedeflerine

ulaşmak için mümkün olduğunda yetersizliği olmayan öğrencilerle birlikte eğitime devam etmelidirler.

2.2.1. Özel Eğitimin Amaçları

Eğitim sisteminin en önemli amacı; hak temel yaklaşımla, tüm çocukların gelişim süreçlerindeki olası sorunlarını çözmek ve gereksinim duyulan alanlarda eğitimin hizmeti sunulmaktadır. Bu sistemin içinde yer alan özel eğitimin amacı ise; herhangi bir nedenle normal eğitim süreçlerinde yararlanamayan bireylere eğitim fırsatı eşitliği sağlamaktadır. Bunu gerçekleştirmek için özel eğitim kurumlarının eğitim programlarının, çok yönlü gelişimi destekler nitelikte olması gerektiği düşünülmektedir (Nalbant ve Izgar, 2018).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası 43. madde a,b ve c bentlerine göre özel eğitimin amaç ve görevleri, Kıbrıs Türk milli eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak şunlardır:

- (1) Atatürk ilke ve devrimleri ve Atatürk Milliyetçiliği ile belirlenen doğrultuda sosyal ve kültürel bütünleşmeyi sağlamak;
- (2) Özel eğitim gereksiniminde olan her öğrenciye ilgi ve yeteneklerini azami derecede geliştirme fırsatı ve olanağını vermek;
- (3) Bu öğrencileri, kendilerine ve topluma yararlı yurttaşlar olarak yetiştirmek; gerektiğinde mesleki rehabilitasyonlarını sağlamak.

2.2.2. Özel Eğitimin İlkeleri

Özel eğitimin amacına ulaşabilmesi için özel eğitim ilkelerinin uygulanmasına önem verilmelidir. Özel eğitimin temel ilkeleri Türk Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 6. maddesinde şu şekilde yer almaktadır (MEB, 2006).

- Özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireyler; eğitim ihtiyaçları, ilgi, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.

- Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimine erken yaşta başlanır.
- Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.
- Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitim performansları dikkate alınarak, amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde ve değerlendirmede uyarlamalar yapılarak, akranları ile birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.
- Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için, rehabilitasyon hizmetlerini sağlayacak kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.
- Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bireysel yeterlilikleri ve tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri dikkate alınarak, bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilir ve eğitim programları bireyselleştirilerek uygulanır.
- Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katılımları ve eğitimleri sağlanır.
- Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, üniversitelerin ilgili bölümleri ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde çalışılır (MEB, 2006).

Türk Milli eğitimin genel amacı ve temel ilkeleri doğrultusunda okulun amaçlarına uygun olarak yöneltilmesinde ve geliştirilmesinden sorumludur. Okul müdürünün özel eğitim hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin görev ve sorumlulukları özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler ile ailelerine yönelik özel eğitim hizmetlerinin yürütülmesine tedbirleri alınır (MEB, 2018).

Baykoç (2010) ise özel eğitimin ilkelerini aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- Her çocuğun eğitim hakkı vardır,
- Özel eğitimde erken tanı şarttır,
- Erken tedavi/rehabilitasyon eğitimi elzemdir,
- Özel eğitim de kaynaştırma temel ilkelerden biri olmalıdır,
- Her birey için ey uygun koşullar oluşturulmalıdır,
- Özel eğitimde ekip çalışması gereklidir,
- Özel eğitimde bireysel yaklaşım esastır

- Değerlendirme mutlaka işe koşulmalıdır,
- Yetersizliği olan bireylere bütünsel gelişim bakış açısıyla bakılmalıdır,
- Aile katılımı sağlanmalıdır,
- Eğitim sürekliliği temel koşullardandır.

Özel eğitim ilkelerinde de vurgu yapılan iletişim, özel eğitim sürecinin en önemli yönüdür. Ebeveynler ve eğitimciler birlikte çalışarak özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar için olabilecek en başarılı sonuçları sağlayabilirler (Klose, 2010).

Türk Milli Eğitimini Düzenleyen genel esaslar doğrultusunda özel eğitimle ilgili temel ilkeler şunlardır;

- Özel eğitimi gerektiren tüm bireyler, ilgi istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.
- Özel eğitime erken başlamak esastır.
- Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevreden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.
- Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitsel performansları dikkate alınarak, amaç muhteva ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak diğer bireylerle birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.
- Özel eğitim gerektiren bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürebilmesi için her türlü rehabilitasyonlarını sağlayacak kurum ve kuruluşlara iş birliği yapılır.
- Özel eğitim gerektiren bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirerek uygulaması esastır.
- Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif katılmasının sağlanması esastır.
- Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireylerin toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır (Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 1997).

2.2.3. Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Çocukların Sınıflandırılması

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin farklılıkları zihinsel, duyuşal, bedensel, duygusal ve sosyal ya da iletişim özelliklerinde ya da bunların herhangi bir bileşeninde olabilmektedir (Eripek, 2002). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası, özel eğitim kurumlarının çalışma esasları madde 52 (1)'de; özel eğitime muhtaç çocukların, özörlölük durumuna göre gruplandırılacağı belirtilmektedir (KKTC MEB, 1986).

Özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların sınıflandırılmasında farklı yaklaşımların olduğu görölmektedir. Ataman (2005) bu sınıflandırmayı iki şekilde yapmaktadır. Birinci sınıflandırmada özel eğitime ihtiyaç duyan bireyin özel eğitim ve destek hizmetlerine gereksinim duyma süreleri baz alınmıştır. Bu sınıflandırmada üç grup bulunmaktadır:

1. Kısa süreli özel eğitim ve destek hizmetlerine gereksinim duyanlar: Yaşamı boyunca geçici bir zedelenme sonucu organlarında işlevlerinde yetersizlik gösteren bireylerdir.
2. Uzun süreli özel eğitim ve destek hizmetlerine gereksinim duyanlar: Bağımsız hale gelinceye kadar zedelenme sonucu oluşan yetersizliğin engelle dönüşmemesini sağlayacak kapsam içinde olan bireylerdir.
3. Sürekli özel eğitim ve destek hizmetlerine gereksinim duyanlar: Ağır derecede zedelenmesi olan ya da birden çok yetersizliği bulunan bireylerdir.
4. İkinci sınıflandırmada ise görölme sıklığı baz alınmıştır. Bu sınıflandırmada dört grup bulunmaktadır:
5. Görölme sıklığı fazla olan özel gereksinimli çocuklar: zihinsel yetersizliği olan çocuklar, öğrenme güçlüğü olan çocuklar, iletişim bozukluğu olan çocuklar ve davranış bozukluğu olan çocuklar.
6. Gelişimleri tehlike altında olan çocuklar: kültürel yoksunluğu olan çocuklar, suça yönelen çocuklar, istismar edilen çocuklar, varoş çocukları, şiddete maruz kalan çocuklar.
7. Üstün özellikleri olan çocuklar: üstün zekalılar, üstün yetenekliler, yaratıcı çocuklar, özel yetenekli çocuklar.

8. Görülme sıklığı fazla olan özel gereksinimli çocuklar: işitme yetersizliği olan çocuklar, görme yetersizliği olan çocuklar, ortopedik engelli çocuklar, süregen hastalığı olan çocuklar, otistik çocuklar, ağır derecede yetersizliği olan çocuklar ve birden fazla yetersizliğe sahip olan çocuklar.

2.2.4. Özel Eğitim Kurumları

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası 44. maddeye göre özel eğitim kurumları; özel programlar uygulayan ayrı okullar halinde kurulur veya diğer okul bünyelerindeki özel sınıflardan veya gruplardan oluşur. Özel eğitimde eğitim ortamlarını en az sınırlayıcı ortam olan normal sınıflardan, en fazla sınırlayıcı ortam olan yatılı özel eğitim kurumlarına doğru aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır (Aral ve Gürsoy, 2007):

- Normal sınıf- Danışman öğretmen,
- Gezici öğretmen,
- Kaynak oda,
- Özel öğretim sınıfı,
- Özel öğretim okulu,
- Ev ve hastane ortamları,
- Yatılı okul.

En az kısıtlayıcı eğitim ortamı, özel eğitime ihtiyacı olan bireyin toplumla bütünleşmesini sağlamaya yönelik sosyal, öz bakım, dil ve iletişim alanlarındaki davranışlar ile düzeyine uygun akademik ve mesleki bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla destek eğitim hizmetlerinde verildiği ve mümkün olduğunca yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada olmasını sağlayan eğitim ortamı olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2014).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası 44. maddeye göre özel eğitim kurumları; özel programlar uygulayan ayrı okullar halinde kurulur veya diğer okul bünyelerindeki özel sınıflardan veya gruplardan oluşur (KKTC MEB, 1986).

Doğu (2017) tarafından ise özel eğitim kurumları şu şekilde sınıflandırılmıştır:

- a) Ayrı Okullarda Özel Eğitim Uygulamaları: Görme engelliler ilköğretim okulları/liseleri, işitme engelliler ilköğretim okulları, ortopedik engelliler ilköğretim okulları, eğitilebilirler ilköğretim okulları, iş okulları, eğitim ve uygulama okulları, iş eğitim merkezi, otistik çocuklar eğitim merkezleri, bilim sanat merkezleri, hastane okulları.
- b) Normal Okullarda Özel Eğitim Uygulamaları: Kaynaştırma, özel eğitim sınıfı.

2.2.4.1. Özel Eğitim Kurumlarının Koşulları

Özel eğitimin istenilen düzeye gelmesi için her çocuğa eğitim hakkının sağlanması, erken eğitime başlama, hizmeti ayağa götürme, bütünlük, süreklilik gibi ilkelerin dikkate alınması, yönetsel düzenlemelere yer verilmesi, eğitim ortamlarının düzenlenmesi, uygun yöntemlerin uygulanması, araç gereç desteğinin sağlanması, personel yetiştirme ve istihdamına özen gösterilmesi gereklidir (Aral ve Gürsoy, 2007).

Özel eğitime muhtaç çocuk ve bireylerin normal çocuk ve bireyler gibi eğitim hakkı elde etmeleri; yeterlilikleri oluşturulmuş uygun fiziksel özelliklerle hazırlanmış özel eğitim kurumları ve iyi bir eğitim programı uygulayan uzman personel ile mümkündür (MEB, 2014). Aydın'a (2017) göre, fiziksel çevre düzenlemesi yapılacak özel eğitim kurumlarında en az kısıtlayıcı eğitim ortamı ilkesinden hareketle çocuğu akranlarından en az düzeyde ayırarak, normal yaşlıları ile eğitim alabileceği mekanlar düzenlenerek nitelikli eğitim olanakları sağlanmalıdır. Bu kurumların plan projesi yapılırken, özel gereksinimli bireyin engel türü, yaş ve gelişim özelliği dikkate alınmalıdır.

Özel eğitim kurumlarında fiziksel ortam şartları, verilen eğitimin kalitesini etkileyen bir etkidir. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitim gördüğü özel eğitim kurumlarında aşağıdaki yeterlikler olmalıdır (MEB, 2014).

- Yeterli genişlik
- Yeterli hareket alanı

- Yeterli yükseklik
- Yüzeylerin özellikleri
- Yönlendirme ve uyarma için gerekli düzenlemeler
- Estetik değerler (yaşamsal moral için)

2.2.4.2. Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Personel

Özel eğitim kurumlarında fiziksel koşulların fonksiyonel olarak kullanılabilir hâle gelmesi personel ile sağlanmakta ve eğitimde başarının sağlanmasında personele büyük görevler düşmektedir. Sorumlu müdür, büro görevlisi ve hizmetli tüm özel eğitim kurumlarında bulunmaktadır. Özel eğitim kurumlarında göre yapan diğer personeller ise aşağıda yer almaktadır (MEB, 2014).

Rehabilitasyon eğitim merkezlerinden tam gün hizmet verilen rehabilitasyon eğitim merkezlerinde bakıcı anne ve aşçı; yatılı hizmet verilen rehabilitasyon eğitim merkezlerinde bakıcı anne, aşçı ve hemşiredir.

- Bedensel engellilere hizmet verilen rehabilitasyon eğitim merkezlerinde; fizyoterapist, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, özel eğitim öğretmeni.
- Zihinsel engellilere hizmet verilen rehabilitasyon eğitim merkezlerinde; çocuk gelişimi ve eğitimcisi, zihinsel engelliler öğretmeni, sınıf öğretmeni.
- İşitme ve konuşma engellilere hizmet verilen rehabilitasyon eğitim merkezlerinde; odyolog, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, işitme engelliler öğretmeni, özel eğitim öğretmeni.
- Görme engellilere hizmet verilen rehabilitasyon eğitim merkezlerinde; görme engelliler öğretmeni, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, rehber öğretmen.
- Otistik bireylere hizmet verilen rehabilitasyon eğitim merkezlerinde; çocuk gelişimi ve eğitimcisi, özel eğitim öğretmeni, psikolog.
- Dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, yaygın gelişimsel bozukluk, özgül öğrenme güçlüğü, okul uyum problemleri olan bireylere hizmet verilen rehabilitasyon eğitim merkezlerinde; özel eğitim öğretmeni, zihinsel engelliler öğretmeni, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, sınıf öğretmeni, psikolog.

- Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklara hizmet verilen rehabilitasyon eğitim merkezlerinde; müdür, müdür yardımcıları, birim başkanları.

Özel eğitim kurumlarında sağlık ve güvenlik önlemlerinin alınmış olması, çocuğun gelişimi ve özel eğitim özelliklerine göre hazırlanmış eğitim programlarının uygulanabilmesi açısından da büyük önem taşır. Oysa özel eğitim ilkelerinden biri olan, özel eğitim gerektiren bireyler sosyal çevrelerinden mümkün olduğunca ayrı olmamalı ilkesi, bu çocukların sosyal yaşama katılımları ve temel haklar açısından ayrı bir bina da ayrı bir okulda eğitimlerinin sakıncaları belirtilmelidir (MEB, 2014).

Özel eğitim kurumlarının özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara iyi bir ortam sağlaması için, personelin her üyesinin gerekli becerileri ve bilgiyi edinmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin bilgi ve becerileri uzmanlar tarafından desteklenmeli, öğretmenlik yapmayan diğer personelde hizmet içi eğitimlerle özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara nasıl davranacakları ve en iyi nasıl iletişim kuracakları konusunda eğitilmelidirler (Sarı, 2002).

2.2.5. Özel Eğitim Programları

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış özel eğitim programları bulunmamaktadır. Türk Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği madde 68 ve madde 69' da özel eğitim programları açıklanmaktadır. Madde 68'e göre özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin devam ettiği okul ve kurumlarda Bakanlıkça hazırlanan genel ve mesleki eğitim programları ile özel eğitim okul, kurum ve sınıflarında içerikleri öğrencilerin özelliklerine göre hazırlanmış özel eğitim programları da uygulanmaktadır. Burada genel programlar ve bireyselleştirilmiş özel eğitim programları bulunduğu ifade edilmektedir. Madde 69'da bireyselleştirilmiş eğitim programı şu şekilde açıklanmaktadır (MEB, 2006).

Bireyselleştirilmiş eğitim programı, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gelişim özellikleri, eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda hedeflenen amaçlara yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programıdır. Bireyselleştirilmiş eğitim programı,

- a) Eğitim planında yer alan yıllık amaçlar ve öğrencinin takip ettiği eğitim programı/programları temel alınarak belirlenen kısa dönemli amaçlarını,

- b) Öğrencinin alacağı destek eğitim hizmetinin türü, süresi, sıklığı ve bu hizmetin kimler tarafından nasıl sağlanacağını,
- c) Öğretim ve değerlendirmede kullanılacak yöntem ve teknik, araç-gereç ve eğitim materyallerini,
- ç) Eğitim ortamına ilişkin düzenlemeleri,
- d) Davranış problemlerini önlemeye ya da azaltmaya yönelik tedbirler ile uygulanacak yöntem ve teknikleri,
- e) Öğrencinin kişisel bilgilerini içerir (MEB, 2006).

Bireyselleştirilmiş eğitim programı; eğitim ortamı, disiplin alanı ve destek eğitim hizmetleri bağlamında ayrıntılı bir şekilde tanımlanmıştır. Bu tanıma göre bireyselleştirilmiş eğitim programı özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin gelişimi veya ona uygulanan programın gerektirdiği disiplin alanlarında (öz bakım, akademik beceriler, sosyal beceriler, iletişim vb.) eğitsel ihtiyaçlarını karşılamak üzere uygun eğitim ortamlarından (okul, özel eğitim okulu, özel eğitim sınıfı vb.) ve destek eğitim hizmetlerinden (destek eğitim odası, sınıf içi yardım, dil ve konuşma terapisi, fiziksel rehabilitasyon vb.) en üst düzeyde yararlanmasını öngören yazılı dokümandır (MEB, 2010).

Özel eğitim hizmetleri, farklı gereksinimi olan çocuklar için bireyselleştirilmiş amaçları gerçekleştirme varsayımına dayanmaktadır (Gürsel, 2003). Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin eğitsel gereksinimlerini karşılamak ve planlamak ise ancak bireyselleştirilmiş eğitim programı ile olası görünmektedir (Avcıoğlu, 2011). Bu nedenle bireyselleştirilmiş öğretim programlarının hazırlanması ve uygulanması önem arz etmektedir.

Özel eğitimin niteliği hazırlanan programların sağlamlığına bağlı olduğu gibi bu programların uygulanması esnasında kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri önemli görülmektedir (Aydın, 2015). Özel eğitimde geçerliliği ve uygulanabilirliği olan yaklaşımlar, yöntem ve teknikler şunlardır (MEB, 2010):

- Doğrudan öğretim yöntemi
- Öğretmenin transferi yaklaşımı

- Doğal öğrenme yöntemi,
- Davranışçı yaklaşım,
- Akran öğretimi yöntemi,
- Kooperatif öğrenme yaklaşımı,
- Model olma,
- Buluş yoluyla (Yaparak-yaşayarak) öğrenme,
- Çok duyuya yönelik öğretim etkinliklerinin planlanması,
- Eğitimde bilgisayar kullanımı

2.3. İlgili Araştırmalar

Yurt İçinde Ve Yurt Dışında Yapılan İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde konuyla ilgili yapılan yurt içindeki ve yurt dışındaki araştırmalara yer verilmiştir.

2.3.1. Yurt içinde Yapılan İlgili Araştırmalar

Önder (2007) araştırmasında, kaynaştırma uygulamalarını yürüten sınıf öğretmenlerinin tamamı özel eğitim ile ilgili herhangi bir programa katılmadığını, Öğretmenlerin bir bölümü özel gereksinimli öğrenciyi sınıfa yerleştirmeden önce onun hakkında detaylı bilgi toplamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 13 tanesi kaynaştırma öğrencisini sınıfa yerleştirmeden önce, diğer öğrencilere kaynaştırma öğrencisinin özellikleri hakkında herhangi bir bilgi vermediklerini belirtirken, öğretmenlerin 17'si sınıfta özel gereksinimli öğrenci için uyarılama yapmadıklarını belirtirken geri kalan 12 öğretmende ders esnasında küçük değişikliklere gittikleri sonucuna ulaşmıştır.

Vural'ın (2008) yaptığı çalışmanın amacı, kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesidir. Araştırmanın bulgularına göre, kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin eğitim öğretim ortamının düzenlenmesinde sıra düzenine dikkat ettikleri fakat diğer ortam düzenlemelerine yer vermedikleri, amaç uyarlamalarında ise basitleştirmeler yapma, temel amaçları alma, seviyeye uygun amaçlar ve ek amaçlar belirleme çalışmalarını yaptıkları fakat bunlara

dair bir planlamanın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Kullandıkları yöntemlerin ise soru cevap, dramatizasyon ve demonstrasyon üzerinde yoğunlaştığını görmüştür. Yöntemlerde yapılan uyarlamaların daha çok kaynaştırma öğrencisinin etkinlik çalışmalarında ve soru-cevap yönteminde olduğu tespit etmiştir. Materyallerde ise kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğunun uyarlama yapmadığını görmüştür. İçeriğin hazırlanmasında ve sunumunda uyarlama yaptıklarını belirtmelerine rağmen hazırlık yapılmadan uygulama esnasında yapılmaya çalışıldığı ve sınırlı kaldığını tespit etmiştir. Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri sözlü sınav, test ve gözlem ölçme değerlendirme tekniklerini daha çok kullanmışlardır. Kullandıkları ölçme ve değerlendirme tekniklerinden sözlü sınav ve performans ödevlerinde, uyarlama çalışmalarına daha fazla yer verdiklerini görmüştür.

Kuğu (2011), “İlköğretim 1. kademedeki kaynaştırma eğitime ilişkin öğretmen ve ebeveyn tutumlarının kaynaştırma öğrencilerinin temel akademik beceri düzeylerine etkisi” adlı araştırmasında, kaynaştırma öğrencilerinin temel akademik beceri ve alt boyutları olan dil gelişimi ve sayı-zaman beceri düzeylerinin öğretmen tutumlarına göre değişmediğine ulaşmıştır. Yine, bu öğrencilerin temel akademik ve dil gelişimi beceri düzeylerinin ebeveyn tutumları ile ilişkili olduğu sonucunu bulmuştur. Ebeveynlerin kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının olumluluk düzeyi arttıkça, öğrencilerin temel akademik beceri düzeylerinin yükseldiği, olumluluk düzeyi azaldıkça da beceri düzeylerinin düştüğüne ulaşmıştır.

Avcıoğlu (2012) tarafından yapılan araştırmanın amacı zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin araç-gereç kullanımlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup amaçlı örnekleme yöntemine göre belirlenmiş olan 20 zihin engelliler sınıf öğretmeni araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak toplam 10 sorudan oluşan yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde, betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmada öğretmenler; derslerde araç-gereç kullanımının; görsel açıdan eğitimi desteklediği, konuları somutlaştırdığı, yaparak yaşayarak öğrenmeye imkan sağladığı, öğrencilerin dikkatlerini çektiğinden derslere ilgi ve dikkat uyandırdığı, öğrenmeyi kolay ve zevkli hale getirdiği, öğrenci başarısını artırdığı ve öğretmenin yükünü oldukça hafiflettiğini ifade etmişlerdir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin derslerde çeşitli araç-gereçlere gereksinim duydukları, gereksinim

duydukları araç gerece belli oranlarda sahip oldukları, ihtiyaç duydukları araç-gereç temininde sorun yaşadıkları belirtilmiştir.

Tufan ve Yıldırım (2013) tarafından özel eğitimde eğitimin niteliğine ilişkin ipuçları içeren bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin erken müdahale ve kaynaştırma gibi kavramlar hakkındaki bilgi düzeylerinin ve sınıflarında yapmış oldukları öğretimsel uyarlamaların incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubu yaşları 24 ile 36 arasında olan ve en az 2 yıllık öğretmenlik deneyimine sahip olan 7 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği toplanmıştır. Toplanan verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin büyük bir kısmı kaynaştırma uygulamalarını yetersizliğe sahip çocukların, yetersizliğe sahip olmayan akranlarıyla aynı ortamda yer almaları ve onlarla etkileşime girmeleri olarak ifade etmişlerdir. Görüşme yapılan öğretmenlerden ikisinin öğretimsel uyarlamalar ile ilgili pek fazla bilgilerinin ya da fikirlerinin olmadığını ifade etmeleri ise dikkat çeken bir bulgudur. Araştırma sonucunda eğitimin niteliğine ilişkin okul öncesi sınıflarının fiziki ortamlarının sınıftaki özel gereksinimli çocuğun özelliklerine göre de rahat ve etkin kullanılabilecek biçimde düzenlenmesi önerisinde bulunulmuş ve bu önerinin kaynaştırma uygulamalarının etkisini daha da arttırabileceği ifade edilmiştir.

Balcıoğlu (2013), tarafından yapılan araştırmanın amacı özel eğitim okulları ile kaynaştırma eğitimi veren ilkokullarda yöneticilerin, öğretmenlerin ve öğrenci velilerinin yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerini belirlemektir. Nitel bir araştırma yönteminin kullanıldığı araştırma, 2011-2012 öğretim yılında Lefkoşa, Girne ve Güzelyurt ilçelerindeki kamu özel eğitim okulları ile kamu ilkokullarında kaynaştırma eğitimi veren okullarında çalışan yöneticiler, öğretmenler ve öğrenci velileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada; yöneticiler, kayıt dönemlerinde sıkıntılar yaşadıklarını, maddi kaynak yetersizlikleri olduğu ve araç-gereç temininde dolayı sorunlar yaşadıklarını, öğretmenlerin büyük çoğunluğu eğitim ortamlarının altyapısı ile ilgili çeşitli sıkıntılar olduğunu, BEP hazırlama ve uygulama ile ders araç-gereçlerini bulma konusunda sorunlar yaşadıklarını, veliler ise kayıt döneminde bir sorunla karşılaşmadıklarını ancak sınıflardaki öğrenci sayısının fazlalığı nedeniyle

çocuklarına yeterli ilginin gösterilemediğini ve verilen ödevlerin çocukların seviyesine göre olmadığını ifade etmişlerdir.

Aydın (2017) tarafından yapılan araştırmanın amacı özel eğitim hizmeti veren Özel Eğitim Uygulama Okulu ve Rehabilitasyon Merkezlerinde yaşanan eğitsel-yönetsel yetersizlikleri ortaya koymak ve bu yetersizliklere çözüm önerileri getirmektir. Araştırma, özel eğitim kurumlarında çalışan on yönetici, yirmi öğretmen ile gerçekleştirilmiş olup veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmacı günlükleri ve gözlem kullanılmıştır. Araştırma sonucunda birçok problem durumunun var olduğunu belirtilmiş, problemlerin bir kısmına bireysel ve kurumsal çabalarla çözümler üretilebildiği fakat bazı problemlerin ancak üst makamlarca çözülebileceğini ifade edilmiştir.

2.3.2. Yurt Dışında Yapılan İlgili Araştırmalar

Praisner (2003), Okul yöneticilerinin kaynaştırma eğitime karşı tutumlarını özel gereksinimli öğrenciler incelemişlerdir. Bulgular özel gereksinimli bireylerle olumlu deneyimler yaşayan yöneticilerin daha olumlu bir tutum içinde olduklarını göstermektedir. Araştırmanın sonucunda okul yöneticilerinin olumlu deneyimler yaşatacak olan kaynaştırma eğitime yönelik uygulamaların önem taşıdığına değinilmiştir.

Simith ve Ingersoll (2004), yapılan çalışmalarda öğretmen adaylarına destek, rehberlik ve yönlendirme öğretmenlik mesleğine giriş olduğunu belirtilerek genellikle hazırlık programları olarak bilinen programların stajyer öğretmenlerin mesleklerine alışmalarına faydası olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre, aynı alandan danışman olan çalışan ve diğer öğretmenlerle iş birliği yapma gibi toplu hazırlık aktivitelerine katılan stajyer öğretmenler ilk yıllarını atlattıktan sonra meslekten ayrılma ve başka okullara gitme oranlarının düştüğü görülmüştür.

Ee ve Soh (2005), özel eğitim gerektiren çocuklara yönelik hangi müfredatın daha etkili olduğunu belirlemeye yönelik yapılan araştırmada özel eğitim öğretmenlerine çocuklara yönelik görüşleri, becerilere yönelik düşünceleri ve müfredata yönelik sorular yöneltmiştir. Araştırmada elde edilen bulgularda özel gereksinimli çocukların daha yavaş sürede eğitim aldıkları ve öğrencileri, öğrenileni genellemede zorluk yaşadıkları ve sosyal yaşamlarında kendilerine yardımcı olacak

belli becerileri kazandırmanın önemli olduğu belirlenmiştir. Bu becerilerin bazıları, çocuklara erken yaştan itibaren kazandırılmalı ve farklı ortamlarda öğrencilere genellenmelidir. Aynı zamanda müfredatın akademik yönden pratik olması gerektiği elde edilen bulgular arasındadır. Bu, öğretmenlerin, öğrencilere sadece bağımsızlıklarını ve istihdam edilebilirliklerini artırma becerilerinin yanı sıra, aynı zamanda bütünleşmelerinde yardımcı olacak karakter oluşturma becerilerinin de öğretilmesi gerektiğini bildirmişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme veri toplama araçları ve verilerin analizi, her bir alt başlıkla ilgili yapılan çalışmalar ayrıntılı bir şekilde yer almıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma yönteminden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Nitel araştırma kelimeler ya da gözlemler gibi ölçülmesi zor olan nitelikler üzerine odaklanmakta ve bu niteliklerin yorumlanmasına ve çözümlenmesine dayanmaktadır (Glesne, 2014). Nitel araştırma, katılımcılara kullanmaları için çok sayıda yollar ve bunları geliştirmek için çok farklı alternatifler sunan bir tekniktir. Nitel araştırma sosyal yaşamın özelliklerini ölçmek için ve ölçümlerle yeni kavram ve teorilerin oluşturulduğu bir süreçtir (Newman, 2003).

Görüşme nitel araştırmada en çok kullanılan veri toplama aracı olarak görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Görüşme, en az iki kişi arasında gerçekleşen ve sözlü olarak devam eden bir iletişim süreci olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2012). Yarı-yapılandırılmış görüşmede araştırmacı görüşme sorularının önceden hazırlar, kişilere sınırlı bir esneklik sağlamak suretiyle soruları yeniden düzenleyebilir (Candaş-Karababa, 2009). Patton'a (2002) göre, nitel araştırma yapan kişiler ne rastgele seçimi anlamlı kılacak kadar büyük grupla çalışır ne de genelleme yapmayı amaçlarlar; onlar her bir durumu amaçlı olarak seçerler ve derinlikli çalışmalar yaparlar (Glesne, 2014).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2017-2018 yılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti özel eğitim kurumlarında görev yapan 7 yöneticisi ve 26 öğretmenden

oluşturmaktadır. Bu kurumlar; Özev Özel Eğitim Okulu -Özel Eğitim Ve İş Eğitim Merkezi -Miray Özel Eğitim Merkezi okullarından oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan yöneticilerin ve öğretmenlerin kişisel bilgileri Tablo 1 ve Tablo 2’ verilmiştir.

Tablo 1.

Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Yöneticilere İlişkin Demografik Özellikler

Yöneticinin ve Öğretmenin Kod Adı	Yaşı	Cinsiyeti	Mezun Olduğu Bölüm	Özel Eğitimdeki Görev Süreleri
Y1	37	Erkek	Okul öncesi	8
Y2	29	Erkek	Okul Öncesi	2
Y3	39	Erkek	Özel Eğitim	6
Y4	26	Kadın	Özel Eğitim	3
Y5	29	Erkek	Psikoloji	3
Y6	31	Erkek	Okul Öncesi	4
Y7	36	Kadın	Okul öncesi	2

Tablo 2.

Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlere İlişkin Demografik Özellikler

Yöneticinin ve Öğretmenin Kod Adı	Yaşı	Cinsiyeti	Mezun Olduğu Bölüm	Özel Eğitimdeki Görev Süreleri
Ö1	24	Kadın	Özel Eğitim	2
Ö2	29	Erkek	Özel Eğitim	4
Ö3	26	Kadın	Özel Eğitim	2
Ö4	28	Kadın	Özel Eğitim	3
Ö5	32	Kadın	Özel Eğitim	4
Ö6	21	Kadın	Özel Eğitim	1
Ö7	23	Kadın	Özel Eğitim	2
Ö8	22	Kadın	Özel Eğitim	1
Ö9	22	Kadın	Özel Eğitim	1
Ö10	28	Erkek	Özel Eğitim	5
Ö11	24	Kadın	Okul Öncesi	2
Ö12	25	Kadın	Okul Öncesi	3
Ö13	30	Kadın	Özel Eğitim	2
Ö14	31	Kadın	Okul Öncesi	2
Ö15	29	Kadın	Özel Eğitim	4
Ö16	22	Kadın	Özel Eğitim	1

Ö17	26	Kadın	Okul Öncesi	2
Ö18	23	Kadın	Özel Eğitim	1
Ö19	29	Kadın	Okul Öncesi	3
Ö20	28	Kadın	Okul Öncesi	1
Ö21	22	Kadın	Özel Eğitim	1
Ö22	24	Kadın	Okul Öncesi	2
Ö23	28	Kadın	Özel Eğitim	3
Ö24	30	Kadın	Okul Öncesi	4
Ö25	26	Kadın	Okul Öncesi	1
Ö26	23	Kadın	Özel Eğitim	2

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğine ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerinin görüş ve önerilerini belirlenmesidir. Yönetici ve öğretmenlerin bilgi formunda cinsiyet, yaş, mezun olduğu bölüm, özel eğitimdeki görev süresi, özel eğitimde verilen eğitim niteliğine, fiziksel koşullarına, sınıf mevcuduna, bireysel özelliklerine, rehberlik faaliyetlerine ilişkin sorular yer almaktadır. Araştırma kapsamında araştırmanın amacına yönelik olarak Yönetici ve Öğretmenlerin görüşme formu hazırlanmış ve kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formları hazırlanırken alan yazından faydalanarak taslak formlar oluşturulmuştur. Bu taslak görüşme formlarına ilişkin 2 özel eğitim uzmanının görüşleri alınmıştır. Özel eğitim uzmanlarının görüşleri sonrası düzenlenen görüşme sorularının anlaşılabilirliği için Türk dili uzmanı/Türkçe öğretmeninden görüş alınmıştır. Son olarak görüşme formlarında yer alan soruların amaca hizmet edip etmediğini ve anlaşılabilir olup olmadığını belirlemek üzere bir yönetici ve iki özel eğitim öğretmeni ile pilot uygulaması yapılmıştır. Bu görüşmeler sonrası tekrar uzman görüşleri alınarak görüşme formlarına son hali verilmiştir. Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşme Formu'nda 8 adet açık uçlu soru yer almaktadır. Bu yöntemin kullanılması araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin eğitim niteliğini nasıl arttırabileceğine yönelik görüşlerinin belirlenmesi ve bilgilerinin alınmasına olanak sağlamasıdır. Aydınlatılmış onam formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu Ek'ler bölümünde yer almaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formlarının uygulamaya hazır hale getirilmesinden sonra, çalışma evreninde yer ala yönetici ve öğretmenlere uygulanabilmesi için, KKTC Milli Eğitim Bakanlığında gerekli izin onayı alınmıştır. Gerekli izinlerin alınmasının ardından uygulamaya 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama sürecinde görüşme formu doldurmaları ardından 8 sorudan oluşan açık uçlu sorulara yanıt vermeleri istenecektir. Tüm görüşme formları kapalı bir zarf içerisinde saklanarak görüşmeler ses kayıt cihazı aracılığı ile kayıt altına alınacak ve araştırma ekibi tarafından 2 yıl boyunca çalışmanın tamamlanmasına kadar saklanacaktır. Daha sonra ise tüm veri tabanlarımızdan silineceklerdir. Tüm görüşmeler, kimlik bilgileri anonimleştirilerek kayıt altına alınacak, tüm katılımcılar için çalışmanın her aşamasında takma isimler kullanılacaktır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formlarının kullanıldığı bu çalışmada çalışma grubunda yer alan yönetici ve öğretmenler ile yapılan görüşmeler ses kaydı cihazıyla kaydedilmiştir. Veriler verilirken öncelikle yönetici ve öğretmenlerden gerçekten gönüllü olarak katılması ve onların sorulacak olan sorulara içtenlikle cevap vermeleri beklenmiştir aynı zamanda görüşme saati yeri mekânı önceden yönetici ve öğretmenlerle görüşülerek onların uygun olduğu tarihte yapılmıştır. Görüşme esnasında yazılı ve ses kaydı olmak üzere formlar kullanılmış ve görüşme süresi yaklaşık 25-30 dakika ile sınırlı tutulmuştur

Ses kayıt cihazıyla kaydedilen görüşme kayıtlarının çözülmesi yapılarak elde edilen veriler ile kodlanmıştır. Görüşmeler sonrasında tüm kayıtlar yazıya dökülmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler yazılı hale getirildikten sonra içerik analizi yapılmış ve bu analiz sonucunda temalar ve alt temalar oluşturulmuştur. Kategori; analiz sonucunda elde edilen kavramların birbirleriyle belirli bir tema altında sınıflandırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2011), içerik analizinde temel amacın, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve

ilişkilere ulaşmak olduğunu belirtmektedir. Bu amaca y6nelik olarak i7erik analizi d6rt aşamadan oluşur: 1. verilerin kodlanması, 2.temaların bulunması, 3. kodların ve temaların d6zenlenmesi, 4. bulguların tanımlanması ve yorumlanması.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma sorularına yönelik olarak yapılan görüşmelerin analizi sonrası elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Görüşmelerin analizi sonrasında doğrultusunda ortaya çıkan temalar ve temalara ilişkin kodlar Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3.

Temalar ve Kodlar

TEMALAR	KODLAR
1. Özel Eğitim Kurumlarında Yönetim	1.1. Kanun/yönetmelik/ilke sorunu 1.2. Alanında uzmanlık 1.3. İş birliği ve iletişim 1.4. Öğrenci odaklılık 1.5. Sosyal medya ve web sitesi kullanımı 1.6. Demokratik ve uygun yönetim şekli
2. Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Personel Donanımı	2.1. Farklı özel eğitim gruplarına ilişkin hizmet içi eğitim 2.2. Uygulama yapma 2.3. İş birliği
3. Fiziksel Koşullar	3.1. Yetersiz eğitim ortamı 3.2. Farklı özel eğitim gruplarına yönelik düzenlemeler 3.3. Öğretmen görüşlerine bağlı düzenlemeler
4. Sınıf Mevcudu	4.1. Uygun sınıflar 4.2. Sınıf mevcudunun fazla olması 4.3. Farklı özel eğitim gruplarına ve seviyelerine yönelik özel düzenlemeler
5. Bireysel Özellikler	5.1. Bireysel eğitim program ve etkinlikler 5.2. Uzman desteği 5.3. Sosyal beceri eğitimi
6. Eğitim Programları	6.1. Bireysel eğitim programları 6.2. İş birliği 6.3. Aile Eğitimi
7. Erken Tanı ve Yerleştirme	7.1. Erken yaşta tanılama 7.2. Öğretmen Eğitimi
8. Rehberlik Servisi Faaliyetleri	8.1. Aile ile iletişim 8.2. Rehberlik Öğretmeni Eksiği 8.3. Rehberlik Servisinin Niteliği

4.1. Özel Eğitim Kurumlarında Verilen Eğitim Niteliğinin Nasıl Arttırılabileceğine Yönelik Yöneticilerin Görüş ve Önerilerine İlişkin Bulgular

Görüşmelerin gerçekleştirildiği yöneticilerin özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğine ilişkin görüşleri analiz edildiğinde uygun bulunan bazı hususlarla birlikte geliştirilmesi gereken bazı noktalar olduğu da belirlenmiştir. Yöneticiler tarafından eksik gördükleri hususlarda birçok öneride bulunulmuş ve bu önerilerle özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğinin arttırılabileceği ifade edilmiştir. Yöneticilerle yapılan görüşmelerin analizi sonucunda ortaya çıkan temalar ve alt temalar aşağıda sırasıyla yer almaktadır.

4.1.1. Özel Eğitim Kurumlarında Yönetime İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri

Tablo 4.

Özel Eğitim Kurumlarında Yönetime İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri

Tema	n
Kanun/yönetmelik/ilke sorunu	1
İş birliği ve iletişim	4
Öğrenci odaklılık	1
Demokratik ve uygun yönetim	1
Toplam	7

"Özel Eğitim Kurumlarında Yönetim" temasına ilişkin kodlar incelendiğinde yöneticilerden özel eğitim kurumları yönetimine ilişkin görüşlerinin çok ayrıntılı olmadığı görülmektedir. Yöneticiler kanun/yönetmelik/ilke sorunu, Y2, iş birliği ve iletişim, Y1, Y3, Y5, Y6, öğrenci odaklılık, Y4, demokratik ve uygun yönetim şekli, Y7, ilişkin görüş ve önerilerde bulunmuşlardır. Özel eğitim kurumlarında yönetim temasına ilişkin ortaya çıkan kodlar şu şekildedir:

- Kanun/yönetmelik/ilke sorunu

Y2. Özel eğitim kurumları yönetmeliği, müdürlerinin yeterliliklerinden bağımsız olarak şeffaf bir anayasa düzenlemede ele alınmalıdır.

- İş birliği ve iletişim

Y1. Öğretmenleri özel eğitim yönetiminde fikirlerinin alınmasını önerebilirim.

Y3. Özel eğitim kurumlarındaki yönetim işleyişini müdür başta olma üzere kurul ile olabilir. Okul imkanlarını öğretmenler ve ailelerin desteği önemlidir. Müdür kurumlar ve kişiler arasındaki diyalogu kurmalı. Öğretmenin istek ve değişiklikleri karşılamalı, motive edilmeli.

Y5. İşleyiş burada gayet iyi gitmektedir. Sistemattir. Kimse tek başına bir iş yapmaz. Herkes birbirine yardımcıdır, yol göstericidir. Bu anlamda iyidir. Zaten her okulda olması gerekendir.

Y6. Her okulda mutlaka bir psikologun olması gerekir. Çocukları yönlendirebileceğimiz bağlantılı olduğumuz doktorun olması gerekir. Ayrıca her okulda fizyoterapist de dil terapistine de ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

- Öğrenci odaklılık

Y4. Öğrencilerin daha az engelle karşılaşabileceği ortamları hazırlanmalı.

- Demokratik ve uygun yönetim şekli

Y7. Okulumuzda yönetim işleyişi güzel ilerlemektedir. Bir program dahilinde derlerimiz yürütülüyor. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarımız ve eğitilebilir programlarımız dahilinde ilerlemektedir. Çocukların aldığı her eğitim dosya halindedir. Ders verilmeden önce bir kaba değerlendirme alınır. Ona uygun bir ders programı hazırlanır.

4.1.2. Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Personel Donanımına İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri

Tablo 5.

Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Personel Donanımına İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri

Tema	n
Farklı özel eğitim gruplarına ilişkin hizmet içi eğitim	5
Uygulama yapma	2
Toplam	7

Farklı özel eğitim gruplarına ilişkin hizmet içi eğitim Y1, Y2, Y4, Y5, Y6 Uygulama yapma, Y7, Y3, teması altında personel donanımını çoğunlukla yeterli bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu ifadelerde özel eğitim bölümü mezunu olan öğretmenler tarafından verilen eğitimin nitelikli olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte niteliği daha da arttırmak adına aşağıda yer alan kodlara ilişkin görüş bildirmişlerdir.

- Farklı özel eğitim gruplarına ilişkin hizmet içi eğitim: Okul içi ve okul dışı seminerlerin personel için önemli bir husus olduğu yöneticiler tarafından ifade edilmiştir.

Y1. Özel eğitim kurumlarında çalışan personelin farklı özel eğitim gruplarına ilişkin bilgi düzeylerini yeterli bulmuyorum. Eğitim niteliğinin artırılması için daha fazla eğitim, seminer ve kurslar düzenlenmeli.

Y2. Eğitimdeki kalitenin artırılması ve var olan şartların amaca yönelik olarak iyileştirilmesi için öğretmenlerin ihtiyaçlarının belirlenmesi sorunlarının belirlenmesi ihtiyaçlarına uygun hizmet içi eğitim yapılması özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin kalitesinin artırılması için oldukça önemlidir.

Y4. Okul içinde hizmet içi eğitimler alırsınız. Okul dışında da hizmet içi eğitimler olur. Dönem dönem belirlemiş olduğumuz eğitimler verilir ve katılımlar sağlanılır. Hem kendi niteliğimizi arttırır hem de grup içi nitelikleri arttırırız.

Y5. Okulumuz sürekliliği eğitimler verir. Akademik olarak personelin donanımı arttırılır. Yurtdışında da bu eğitimimiz söz konusudur. Eğitimlere gidilir eğitimlere katılım sağlanılır. Yardımcı öğretmenin de donanımı vardır. Eğitimler verilir. Seminerler düzenlenmeli.

Y6. Alan içi bilgilendirme yapılması gerekir. Seminerlerin olması gerekir.

- Uygulama yapma: Özel eğitim kurumlarında çalışan personelin uygulama yaparak kendini geliştirmesi eğitimin niteliği için önemli görülmektedir.

Y7. Özel eğitim kurumlarının amacına uygun hizmet verilebilmesi için çalışan personelin özellikle de üniversitelerin bölümünden mezun olmayan öğretmenlerin genel özel eğitim ya da yetersizlik türüne uygun spesifik bilgileri edinmeleri ve uygulamaları gerekmektedir

Y3. Özel eğitim kurumlarında çalışan personelin deneyimler kazanmaları için fırsatlar verilmeli.

4.1.3. Fiziksel Koşullara İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri

Tablo 6.

Fiziksel Koşullara İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri

Tema	n
Uygun eğitim ortamı	2
Farklı özel eğitim gruplarına yönelik düzenlemeler	5
Toplam	7

Uygun eğitim ortamı Y4, Y5, Farklı özel eğitim gruplarına yönelik düzenlemeler Y1, Y2, Y3, Y6, Y7 görüşme yapılan yöneticiler özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarına ilişkin çoğunlukla olumlu görüş bildirmişlerdir. Özellikle okullarda

rampaların olduğunun belirtilmesi ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarının farklı özel eğitim gruplarına göre düzenlenebileceği ifade edilmiştir.

“Fiziksel koşullar” temasına ilişkin ortaya çıkan kodlar;

- Uygun Eğitim Ortamı

Y4. Okulumuz tek katlıdır. Sınıf geçişlerin rampalar mevcuttur. Tekerlekli sandalyeli öğrencilerimiz var. Olmayıp yürüme problemi yaşayan, kucakta gelen bebeklerimiz, bebek arabalarıyla gelen ailelerimiz olduğunda dolayı rampalara ihtiyaç vardır.

Y5. Okul girişinde rampamız mevcuttur. Yetersizliği olan, tekerlekli sandalyeye bağlı olanlar bulunduğu için bu bir ihtiyaçtır. Bu kurumun her bölgesi engelli için uygundur.

- Farklı özel eğitim gruplarına yönelik düzenlemeler

Y1. Fiziksel engeli olan öğrenciler için genel eğitim kurumlarında da fiziksel koşullar düzenlenebilir. Ayrıca disleksi öğrenciler için tablet uygulamaları yapılabilir.

Y2. Özel eğitim kurumları binasının plan ve projelerinin çiziminde, yapılmasında engellinin ve eğitimlerinin özellikleri göz önünde bulundurularak düzenlenmelidir. Engelin serbestçe hareket edebileceği ve bağımsız yaşayabileceği olarak sunulmalıdır.

Y3. Öğrencilerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmeli, içine materyali bol engelleyici ortamlardan temizlenmiş ortamlar hazırlanmalı. İşitme engelliler ve görme engelliler için sesli ve görsel laboratuvarlar hazırlanmalı.

Y6. Eğer kapasitemiz çok fazla öğrenciye hitap ediyorsa daha büyük bir okula ihtiyacımız vardır. Sınıflarımızın materyal açısından daha büyük ve daha nitelikli olması gerekir. Çünkü belirli materyalleri değiştirmesek rutin hale gelir (Arada materyalleri değiştirmek gerekir).

Y7. Fiziki koşullar olmayan yerler için önerebileceğim iki katlı bir okulsu eğer ilk katta fiziksel engelli çocuklar, üst katta ise hafif düzeyde zihinsel engelli olan çocuklar bulundurulmalıdır.

şeklindedir.

4.1.4. Sınıf Mevcuduna İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri

Tablo 7.

Sınıf Mevcuduna İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri

Tema	n
Uygun eğitim ortamı	3
Sınıf mevcudunun fazla olması 4.3.Farklı özel eğitim gruplarına ve seviyelerine yönelik özel düzenlemeler	4
Toplam	7

Uygun eğitim ortamı Y1, Y4, Y6 Sınıf mevcudunun fazla olması 4.3.Farklı özel eğitim gruplarına ve seviyelerine yönelik özel düzenlemeler Y3, Y2, Y5, Y7 yöneticilerin çoğunluğu tarafından özel eğitim kurumlarının sınıf mevcutlarının uygun olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte özel eğitim kurumlarında sınıf mevcutlarına ilişkin engel grupları dikkate alınarak düzenleme önerilerinde bulunulduğu görülmüştür. Bir öğrencinin engel grubu öğrenim göreceği sınıfın belirleyicisi olarak ortaya çıkmıştır.

“Sınıf mevcudu” temasına ilişkin ortaya çıkan kodlar;

- Uygun sınıflar

Y1. Özel eğitim kurumlarında sınıf mevcudu olması gereken sayıdadır. Sayı olarak sıkıntı olduğunu düşünmüyorum

Y4. Bizim okulumuzda iki kişilik ve iki öğretmeni var. Bir sınıfımız dört kişilik, iki öğretmeni var. Çocuğun ihtiyacına göre o sınıf ihtiyaçlarını değiştiriyoruz.

Farklı sınıflarımız sekiz kişi bir öğretmen vardır. Yani engel gruplarına göre ayırmaktayız.

Y6. 10-12 çocuğa iki öğretmen olması yeterlidir. Öğretmen sayımız da uygundur.

- Farklı özel eğitim gruplarına ve seviyelerine yönelik özel düzenlemeler

Y3. özel eğitim kurumundaki öğrenciler sınıflara ayrılırken fiziksel yaşına dikkat edilmektedir. Bu sınıfta engel grubu aynı olan ama aralarında çok fazla yaş farkı olan çocuklar bir arada olabiliyor. Buna dikkat edilebilir.

Y2. engel gruplarına göre eğitimler arttırılmalı ve çocuklar bireysel eğitim almalıdır

Y5. Her çocuğun engeli farklıdır. Beden özürlü, gelişim geriliği olan vardır ve buna sınıflar ayrılmalıdır. Sınıf mevcudu 4 olabilir.

Y7. Her çocuğun özelliği farklı ve her çocuk grup eğitimi almaya uygun değildir. Bazı çocukların bireysel çalışmaya ihtiyacı vardır. Bu çocuklar grup eğitimlerine dahil olduklarında pek verimli eğitim alamazlar. Çünkü diğer çocuklarla ilgilenmekten fazla verim alamazlar. Bir öğretmene iki öğrenci uygundur. Yalnız hafif düzeyde olanlar için 10 öğrenciye bir öğretmen de düşebilir. Ağır olan öğrencilerde ise teke tek ders verilir.

4.1.5. Öğrencilerin Bireysel Özelliklerine İlişkin Yönetici Görüş ve Öneriler

Tablo 8.

Öğrencilerin Bireysel Özelliklerine İlişkin Yönetici Görüş ve Öneriler

Tema	n
Bireysel eğitim programı	4
Bireysel özelliklere uygun etkinlikler	2
Öneride bulunmayan kişi sayısı	1
Toplam	7

Bireysel eğitim programı Y1, Y2, Y3, Y7 Bireysel özelliklere uygun etkinlikler Y4, Y6 temasına ilişkin yöneticiler tarafından çoğunlukla öğrencilerin bireysel özelliklerine

yeterli önemin verildiği ve öğrencilerin kendisini geliştirmelerine yönelik birçok etkinlik yapıldığı ifade edilmiştir. Y5, bir öneride bulunmamıştır. Özellikle bireysel eğitim programlarının yeterli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca özel eğitim kurumlarında sağlanan sosyal faaliyetlerin (spor, müzik) devlet okullarında sağlanmasını önerilmiş ve sosyal gelişimin her çocuk için çok önemli bir etken olduğu ifade edilmiştir.

“Bireysel Özellikler” temasına ilişkin ortaya çıkan kodlar;

- Bireysel eğitim programı

Y1. Özel eğitim programını yeterli buluyorum. Öğrencilerin hepsi için BEP hazırlanmaktadır. Bence bu yeterlidir.

Y2.Özel eğitim programları müfredata göre işlenmektedir. Programların yeterince uygun olduğunu düşünüyorum Öğretilebilir ve eğitilebilir programlarımız mevcuttur.

Y3. Öğrenciyi en az engellenecek şekil hazırlanan program ve fiziksel ortamlar ile öğrenci merkezli çalışmalar yapılmalı.

Y7. Her çocuğun bir programı vardır. Düzeyine göre ders verilir. Sosyal becerileri, öz bakım becerileri, iş becerileri dosyaları vardır.

- Bireysel özelliklere uygun etkinlikler

Y4. Bireysel özelliklerini fark edip her öğrencinin bireysel özelliklerine yönelik etkinlik yapmalıyız. Nasıl ki yetersizliği olmayan bireylerin farklı yetenekleri varsa, diğerlerinin de farklı yetenekleri vardır. İlgi ve yeteneklerine, sosyal becerine göre yönlendirmek gerekir.

Y6. İzcilik, tiyatro, müzik, resim gibi gruplarımız mevcuttur. Çocukların sadece akademik olarak değil aynı zamanda sosyal gelişimleri için uğraş vermekteyiz. Çocuk kendini neye yönelik gösteriyorsa en çok o faaliyet üzerinde durulur. şeklindedir.

4.1.6. Erken Tanı ve Yerleştirmeye İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri

Tablo 9.

Erken Tanı ve Yerleştirmeye İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri

Tema	n
Aile eğitimi	3
Erken yaşta tanılama	3
Öneride bulunmayan kişi sayısı	1
Toplam	7

Aile eğitimi Y1, Y2, Y5 Erken yaşta tanılama Y3, Y4, Y6 yöneticiler çoğunlukla özel eğitimdeki en önemli şey erken tanı olduğunu ifade etmişlerdir. Y7, bir öneride bulunmamıştır. Erken tanı ile daha iyi sonuçlar elde edebileceği ortaya konulmuştur. "Erken Tanı ve Yerleştirme" temasına ilişkin yönetici görüşleri incelendiğinde yöneticiler erken tanı ve yerleştirmenin önemi konusunda görüş birliği içinde oldukları görülmektedir. Yöneticiler, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin erken tanılanmasında aile eğitimine ve küçük yaşlarda tanılanmanın önemini belirtmişlerdir. "Erken Tanı ve Yerleştirme" temasına ilişkin ortaya çıkan kodlar;

- Aile eğitimi

Y1. Aileler özel eğitim konusunda bilinçlendirilmeli ve erken tanının önemi anlatılmalıdır.

Y2. Erken tanılama yapabilmek için çocukların aileleri öncelikle kabul edebilmelidir bunun için çocuğun daha iyi eğitim alabilmesi için bu tanıların erken verilmesi için ailelerle mutlaka görüşler düzenlenmeli ve hızlı bir şekilde kabulü sağlanmalıdır.

Y5. Erken tanıdan çok ailenin kabullenışı önemlidir. İlk adımı atlattıktan sonra erken tanı bizim için de bir rahatlık sağlar. Erken yaşta tanı çok önemlidir. Aile kabul etmediği için çok zorlaşabiliyor.

- Erken yaşta tanılama

Y3. çocukların eğimi erken yaşta tanılabiliyorsa 0 yaşında devlet zoru ile yapılmalı.

Y4. Erken tanı, ülkemizde yetersizliği olan bir durumdur. Okulumuz 0-35 yaş aralığındadır. Dolayısıyla hem bebek hem de yaşı büyük olan bireylerimiz de mevcuttur. Erken tanı psikiyatrist ve çocuk doktoruyla başlar. Biz bu süreçte eksiklik yaşıyoruz. Her okulda çocuk doktoru olması gerekir. Çocuk doktoru da fark edip yönlendirebilmelidir. Biz birçok çocuğu çok geç fark ediyoruz. Özellikle hafif zihin engeli olan çocuklarımızın akademik geriliklerini çok geç fark ediyoruz.

Y6. Çocukları erken fark edemiyoruz ve o çocuğu eğitim konusunda kaybediyoruz. Aileler kolay kolay kabullenemiyorlar. Buraya uzun zamandır devam eden birçok öğrencinin aileleri hala kabullenememektedir.

şeklindedir.

4.1.7. Rehberlik Faaliyetlerine İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri

Tablo 10.

Rehberlik Faaliyetlerine İlişkin Yönetici Görüş ve Önerileri

Tema	n
Aile ile iletişim	4
Rehberlik öğretmeni niteliği	1
Öneride bulunmayan kişi sayısı	2
Toplam	7

Aile ile iletişim Y4, Y5, Y6, Y7 Rehberlik öğretmeni niteliği Y2, temasına ilişkin yöneticilerle görüşleri incelendiğinde rehberlik servisinin aileler ile iletişim içinde olmasına ve rehberlik servislerinde yeterli ve eğitimli rehberlik öğretmeni olması gerektiğine ilişkin ifadeler görülmektedir. Y1, Y3, bir öneride bulunmamışlardır. Rehberlik servisinin aileleri bilgilendirme ve bireyler için faaliyet planlamama

görevleri üzerinde durulmuştur. “Rehberlik Faaliyetleri” temasına ilişkin ortaya çıkan kodlar;

- Aile ile iletişim

Y4. Öğretmenin görevi dışında rehberlik servisinin ayrı bir görevi vardır. Aileye dokunmak gibi.

Y5. Ayrıca rehberlik servisi aile danışmanlığımız da vardır. Aileler ile görüşmeler sağlanılabilmeli. Ailelerin destek alabilmeleri gerekir.

Y6. Rehberlik servisinde aile de öğretmen de sürekli iletişim halinde olması gerekir.

Y7. Aileler için rehberlik servisleri daha ilgili olabilir. Aileleri cinsel eğitim seminerleri, özel eğitim seminerleri düzenlenmelidir. Ailelerin seminerlere katılımları arttırılması lazımdır. Bundan dolayı rehberlik servisleri önemlidir.

- Rehberlik servisinin niteliği

Y2. Rehberlik servislerinin okulda işlevsel olarak faaliyet göstermesi gerekmektedir. Her okulda olması gereken bir servistir; ulaşılabilirliği kolay ve bilgi donanımlı olmalıdır. Her şekilde hem öğretmen hem aile rahat ulaşım sağlayabilmelidir. şeklindedir.

4.2. Özel Eğitim Kurumlarında Verilen Eğitimin Niteliğinin Nasıl Arttırılabileceğine Yönelik Öğretmenlerin Görüş ve Önerilerine İlişkin Bulgular

Görüşmelerin gerçekleştirildiği öğretmenlerin özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğine ilişkin görüşleri analiz edildiğinde geliştirilmesi gereken birçok nokta olduğu belirlenmiştir. Öğretmenler tarafından geliştirilmesi gereken bu noktalara ilişkin birçok öneride bulunulmuş ve bu önerilerle özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğinin arttırılabileceği ifade edilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerin analizi sonucunda ortaya çıkan temalar ve bu temalara ilişkin kodlar aşağıda sırasıyla yer almaktadır.

4.2.1. Özel Eğitim Kurumlarında Yönetime İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri

Ortaya çıkan temalardan "Özel Eğitim Kurumlarında Yönetim" temasına ilişkin kodlar incelendiğinde öğretmenlerin özel eğitim kurumları yönetimine ilişkin birçok görüş ve öneride bulundukları görülmektedir. Öğretmenlerin çoğu özel eğitim kurumlarının mevcut yönetimini yetersiz olarak değerlendirmiş ve kanun/yönetmelik/ilkeler, alanında uzmanlık, öğrenci odaklılık ve sosyal medya ve web sitesi kullanımına ilişkin önerilerde bulunmuşlardır. Bazı öğretmenler ise özel eğitim kurumlarının mevcut yönetimini "demokratik ve uygun yönetim şekli" olarak değerlendirmişlerdir. “Özel eğitim kurumlarında yönetim” temasına ilişkin ortaya çıkan kodlar;

- Kanun/Yönetmelik/İlke Sorunu
- Alanında Uzmanlık
- İş Birliği ve İletişim
- Öğrenci Odaklılık
- Sosyal Medya ve Web Sitesi Kullanımı
- Demokratik ve Uygun Yönetim Şekli,

şeklindedir.

4.2.1.1. Kanun/Yönetmelik/İlke Sorunu

Tablo 11.

Kanun/Yönetmelik/İlke Sorunu

Tema	n
Kanun/yönetmelik/ilke sorunu	3
Alanında uzmanlık	9
İş birliği ve iletişim	7
Öğrenci odaklı	2
Sosyal Medya ve Web Sitesi Kullanımı	1
Demokratik ve Uygun Yönetim Şekli	2
Öneride bulunmayan kişi sayısı	2
Toplam	26

Kanun/yönetmelik/ilke sorunu Ö1, Ö2, Ö3 Alanında uzmanlık Ö4, Ö9, Ö14, Ö16, Ö17, Ö21, Ö22, Ö23, Ö25, İş birliği ve iletişim Ö2, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö18, Ö19 Öğrenci odaklı Ö2, Ö20, Sosyal Medya ve Web Sitesi Kullanımı Ö18, Demokratik ve Uygun Yönetim Şekli Ö6, Ö7 görüşmelerin gerçekleştirildiği öğretmenlerin özel eğitime ilişkin yönetimi değerlendirirken yönetimin yasal kısmına vurgu yaptıkları görülmüştür. Ö5, Ö13 bir öneride bulunmamışlardır. Özel eğitim kurumlarında eğitimin niteliğini arttırmak için özel eğitim kurumları yönetimine ilişkin kanun, yönetmelik ve ilkesel sorunların giderilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Ö1. KKTC'de özel eğitim hizmetler kanunu olmadığı için yasa ve işleyiş hakkında bir fikir beyanında bulamıyorum bu nedenle özel eğitim kurum ve kuruluşların işleyişi ile ilgili herhangi bir bilgim yok.

Ö2. Yönetiminin işleyişinin karşılaştığım kurumlarda yönetmeliğe uygun olmadığını ve yönetmeliğin hiçbir şekilde uygulamadığına defaten şahit olduğum için bu konuda görüşlerim olumsuz.

Ö3.Yönetimin işleyişi daha kapsamlı olabilir, ilkeler gözden geçirilebilir eğitim niteliğini arttırmak adına birkaç köklü değişikliklerin yapılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum

4.2.1.2. Alanında Uzmanlık

Öğretmenler özel eğitim kurumlarında yönetimi değerlendirirken en çok yöneticilerin alanında uzman kişilerden seçilmesinin gerekliliğine ve önemine ilişkin görüş ve önerilerde bulunmuşlardır. Öğretmenlerin bu konuya ilişkin görüş ve önerileri alanında uzman yöneticilerin, özel eğitim kurumlarında eğitimin niteliğini arttırabilecek önemli bir husus olduğunu ortaya koymaktadır.

Ö4. Yönetimdeki kişilerin niteliklerini arttırmakla işleyişin kalitesini arttırabileceğimizi düşünüyorum, en azından alan konusunda daha bilgili yöneticiler bu işi yapabilmeli.

Ö9. Özel eğitim kurumlarının işleyişinde eksiklikler olduğunu düşünüyorum. Okul müdürlerinin özel eğitim mezunu olmaları gerektiğini düşünmekteyim.

Ö14. Yönetimin daha vicdanlı ve bilgili kişiler tarafından oluşması gerekir.

Ö16. Özel eğitim kurumlarında yönetim kurulu ve yönetim kurulunda olanların özel eğitim alanına hakim uzman veya en az bu konuda seminer sertifikası almış kimseler olmalıdır diye düşünüyorum.

Ö17. Özel eğitim kurumlarındaki yönetim kurulunda olan kişiler, uzman veya seminer sertifikası almış olmalıdır.

Ö21. Özel eğitim kurumları yönetim işleyişini çok beğenmiyorum. Bunun için idarecilere mesleki hizmet içi eğitimler verilmeli ve çalışmalar yapılmalıdır. Bunun dışında da idarecilerin özel eğitimci olmaları ve olmasına özen gösterilmelidir.

Ö22. İşleyiş doğru bir şekilde yapılmıyor, alanda uzaman eğitimciler yerleştirilmeli ve buna özen gösterilmesi gerektiğini düşünmekteyim

Ö23. Yönetici ders zorunluluğu olmamalı, alan dışı ise alanla ilgili mesleki hizmet içi eğitimler olmalı mesleki çalışmaları takip etmeli ve güncellemelidir

Ö25. Özel eğitimde yönetim her zaman özel eğitim bölümünden mevzun olanlar tarafından yönetilmelidir. Bunun önemi özel eğitimci çocukların engel gruplarını daha iyi anladığı için özel eğitimcilerin yönetimde olması önemlidir ve eğitim niteliğini arttırır.

4.2.1.3. İş Birliği ve İletişim

Kurum içi ve aile ile iş birliği ve iletişim özel eğitim kurumlarında yönetime temasına ilişkin ortaya çıkan kodlardan birisidir. Görüşmelerin gerçekleştirildiği öğretmenler, özel eğitime ilişkin yönetimi değerlendirirken yönetimde kurum içi ve aile ile iş birliği ve iletişimin eğitimin niteliğini arttırabileceğini ifade etmişlerdir.

Ö2. Özel eğitimde yöneticinin öğretmen ile iş birliği içinde olması gerekir. Bu süreçte aile eğitimine önem verip bitlikte kararlar alınıp bu kararlara uyulmasını isterdim.

Ö8. Yönetimdeki personelin aynı zamanda eğitim personeliyle aktif iletişim ve bilgi alışverişi içinde olması okul yönetiminin sağlıklı yürütülebilmesi açısından önemlidir.

Ö10. Özel eğitim kurumlarında yönetim işleyişini iş birliği ve disiplinli bir şekilde yürütülmelidir. Etkinlik ders v.s planlı bir çizelge içerisinde olmalıdır.

Ö11. Özel eğitim kurumlarında yönetim, kurum sahibi müdür ve müdür yardımcılarının ortak kararları doğrultusunda yürütülmektedir eğer bu kararları tek bir merciden çıkarsa sağlıklı sonuçlar elde edilemez. Bu yüzden ortaklaşa fikir alışverişinde bulunup yalnız gözlemler yapılarak birtakım kararlar alınırsa eğitim niteliğinin daha çok artacağını düşünmekteyim.

Ö12. Yönetim personelinin aynı zamanda eğitim personeliyle aktif iletişim ve bilgi alışverişi içinde olması okul yönetiminin sağlıklı yürütebilmesi için önemlidir.

Ö18. Özel eğitim kurumlarında yönetim işleyişi eksik buluyorum yönetime aileleri daha yoğun katmaları gerekir.

Ö19. Özel eğitim kurumlarında yönetim işleyişi yetersiz. İş birliği dahilinde herkesi işin içine katarak daha aktif ve yararlı hale getirebiliriz.

4.2.1.4. Öğrenci Odaklılık

Öğretmenler öğrenci odaklı bir yönetime ilişkin görüş ve önerilerde bulunmuşlardır. Öğrenci ihtiyaçlarına önem verilmesinin ve materyal sağlanmasının eğitimin niteliğini arttırabileceği ifade edilmiştir.

Ö2. Öğretmene yeterli materyal desteğinin sağlanmasını isterdim. Bu şekilde öğretim daha aktif sonuç odaklı başarılı olabilir diye düşünüyorum.

Ö20. Özel eğitim kurumları maalesef öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik çok fazla zaman harcamıyorlar.

4.2.1.5. Sosyal Medya ve Web Sitesi Kullanımı

Özel eğitim kurumlarında yönetimin, eğitimin niteliğini arttırmak adına sosyal medya ve web sitesini etkin kullanması öğretmenler tarafından önerilmiştir.

Ö18. Ayrıca yönetimim sosyal medyayı ve web sitelerini daha aktif bir şekilde programlarda uygulamaları gerekir.

4.2.1.6. Demokratik ve Uygun Yönetim Şekli

Görüşmelerin gerçekleştirildiği öğretmenlerden birkaçı ise özel eğitim kurumlarının mevcut yönetimini "demokratik ve uygun yönetim şekli" olarak değerlendirmişlerdir. Eğitimin niteliğinin arttırılmasına yönelik olarak yönetime ilişkin bir öneride bulunmamışlardır.

Ö6. Yönetimin işleyişini çok iyi değerlendiriyorum bir değişiklik önermiyorum gayet demokratik bir yönetim var.

Ö7. Okulun mezun yönetimini uygun buluyorum bir değişiklik öneremeyeceğim; bu yönetimin gayet iyi olduğunu düşünmekteyim.

4.2.2. Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Personel Donanımına İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri

Tablo 12.

Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Personel Donanımına İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri

Tema	n
Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Personel Donanımı	3
Farklı Özel Eğitim Gruplarına İlişkin Hizmet İçi Eğitim	12
Uygulama Yapma	3
İş Birliği	1
Öneride bulunmayan kişi sayısı	7
Toplam	26

Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Personel Donanımı Ö4, Ö5, Ö18 Farklı Özel Eğitim Gruplarına İlişkin Hizmet İçi Eğitim Ö1, Ö2, Ö3, Ö6, Ö8, Ö9, Ö12, Ö13, Ö14, Ö20, Ö25, Ö26 Uygulama Yapma Ö10, Ö21 İş Birliği Ö11, özel eğitim kurumlarında görev yapan personel donanımı" teması altında personel donanımını yeterli bulduklarını ifade etmişlerdir. Ö7, Ö15, Ö16, Ö17, Ö19, Ö22, Ö23, Ö24 bir öneride bulunmamışlardır. Bu ifadelerde özel eğitim bölümü mezunu olan öğretmenler tarafından verilen eğitimin nitelikli olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte mevcut personel donanımını oldukça yeterli bulan görüşler de ifade edilmiştir.

Ö4.Öğretmenlerin geneli alan çıkışlı olduğu için verdikleri eğitimin kalitesini iyi olduğunu düşünüyorum arttırmak için öğretmen kendini geliştirebilirler.

Ö5. Özel eğitim kurumlarını yeterli buluyorum çalışan personellerin eğitim düzeylerinin fazla olduğunu yeteri kadar bilgi düzeylerine sahip olduklarını düşünüyorum.

Ö18. Özel eğitim öğretmenleri yeterince donanımlıdır bunu söylemekteyim.

“Özel eğitim kurumlarında görev yapan personel donanımı” temasına ilişkin ortaya çıkan kodlar;

- Farklı özel eğitim gruplarına ilişkin hizmet içi eğitim
- Uygulama yapma
- İş birliği

şeklindedir.

4.2.2.1. Farklı özel eğitim gruplarına ilişkin hizmet içi eğitim

"Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Personel Donanımı" teması altında en çok öğretmen görüşünün farklı özel eğitim gruplarına ilişkin hizmet içi eğitim koduna ilişkin olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin çoğu özel eğitim kurumlarında görev yapan personelin farklı özel eğitim gruplarına ilişkin yeterli donanıma sahip olmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Eğitimin niteliğinin arttırmak için ise hizmet içi eğitimlerin gereğini ifade etmişlerdir. Okullarda farklı engel gruplarına ilişkin seminerler düzenlenmesi ve personelin katılım göstermesi ile niteliğin artırılabilceği çokça ifade edilmiştir.

Ö1. KKTC yer alan kurum personelleri farklı özel eğitim gerektiren bireylerin bilgi düzeylerine pratikte sahipler fakat farklı vaka ve farklı deneyimler edinemediklerinden uygulamada eksikliklerin olduğunu düşünüyorum.

Ö2. Mesleki donanımlarını yetersiz buluyorum Özel eğitim kurumlarında çalışan personelin sadece alan mezunu olması yeterli değildir. Farklı engel guruplarının yönelik eğitimler olarak kendilerini ve özel gereksinimli çocukların ailelerini geliştirebilirler.

Ö3. Eğitimin niteliğini arttırmak adına personel çeşitli ve gerekli konularda seminer ve konferansları takip edip katılım göstermelidirler.

Ö6. Personel bilgi düzeyi oldukça iyidir tabiki her engel grubunda tam anlamıyla bilgi sahibi olmaları oldukça zor hizmetçi eğitim öneririm,

Ö8. Tüm eğitim ve yönetim personeli düzenli aralıklarla mesleklerine ilişkin bilgi düzeyleri arttırılmaya yönelik eğitim olmalıdır

Ö9. Personelin yetersiz olduğunu düşünüyorum ve bu farklı yetersizlik grupları ile çalışacak öğretmenlerin seminer ve grup eğitimleri ile farklı yetersizlikleri olan bireylerin eğitiminde daha faydalı hale geleceğini düşünmekteyim.

Ö12. Tüm eğitim ve yönetim personeli düzenli aralıklarla mesleklerine ilişkin bilgi düzeylerini arttırmaya yönelik eğitim almalıdır.

Ö13. Çalışan personeli donanımlı buluyorum fakat farklı özel eğitime muhtaç olan çocuklar için özel eğitimci yetersizliği mevcut okullarda seminerler düzenlenebilir.

Ö14. Personelin bilgi düzeyleri eksik ve kendilerini geliştirmiyorlar, kurslar düzenlenmeli öğrenciye yönelik eğitimler verilmeli.

Ö20. Bilgi düzeyleri eksik ve kendilerine geliştirmiyorlar kurslar düzenlenmeli

Ö25. Öğretmenlerin farklı özel eğitim gruplarına bilgi düzeyleri yeterlidir. Niteliği arttırmak için ve geliştirmek için özel eğitimle ilgili seminerlere katılımlar yapılmaktadır.

Ö26. Kısacası çokta donanımlı hoca yok daha iyi olabilmesi için seminerler düzenlenmeli.

4.2.2.2. Uygulama yapma

Öğretmenler, özel eğitim kurumlarında eğitimin niteliğinin arttırılmasında bu kurumlarda görev yapan personelin uygulama yapmış olmalarının önemine ilişkin görüş belirtmişlerdir.

Ö10. Personelin yeteri kadar donanıma sahip olması için yeterli uygulama yapması gerektiğini düşünüyorum. Özel eğitimde uygulama-pratik yapma çok önemlidir.

Ö11. Personelin sürekli olarak araştırmalar yapıp gözlemlerle bulunmaları gerekmekte.

Ö21. Sertifika programları düzenlenmeli. Bence seminerlerin üniversitelerde de uygulanması gerektiğini ve staj saatleri arttırılması ve farklı kurumlarda yapılması gerektiğini düşünüyorum. Bir tek okula tabi tutulmaksızın her okul için uygulamalar yapılması gerektiğini düşünmekteyim

4.2.2.3. İş birliği

Görüşmelerin yapıldığı öğretmenlerden birkaçı özel eğitim kurumlarında görev yapan personelin arasında iş birliği olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Ö11. Personelin farklı alanlar ile iş birliği ve paylaşımcı bir yaklaşım izlemeleri gerekmektedir. Aksi halde yapılan eğitimlerin niteliği hep aynı yerde kalacaktır.

4.2.3. Fiziksel Koşullara İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri

Tablo 13.

Fiziksel Koşullara İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri

Tema	n
Yetersiz Eğitim Ortamı	4
Farklı Özel Eğitim Gruplarına Yönelik Düzenlemeler	10
Öğretmen Görüşlerine Bağlı Düzenlemeler	1
Öneride bulunmayan kişi sayısı	11
Toplam	26

Yetersiz Eğitim Ortamı Ö2, Ö4, Ö16, Ö17 Farklı Özel Eğitim Gruplarına Yönelik Düzenlemeler Ö1, Ö7, Ö10, Ö11, Ö12, Ö15, Ö19, Ö21, Ö23, Ö24 Öğretmen Görüşlerine Bağlı Düzenlemeler Ö9, görüşme yapılan öğretmenler özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarına ilişkin çoğunlukla olumsuz görüş bildirmişlerdir. Özel eğitim kurumlarının

fiziksel koşullarının farklı özel eğitim gruplarına ve öğretmen görüşlerine göre düzenlenmesi gerektiği önerisinde bulunulmuştur. Ö3, Ö5, Ö6, Ö8, Ö13, Ö14, Ö18, Ö20, Ö22, Ö25, Ö26 bir öneride bulunmamışlardır.

“Fiziksel koşullar” temasına ilişkin ortaya çıkan kodlar;

- Yetersiz eğitim ortamı
- Farklı özel eğitim gruplarına yönelik düzenlemeler
- Öğretmen görüşlerine bağlı düzenlemeler

şeklindedir.

4.2.3.1. Yetersiz eğitim ortamı

Özel eğitim kurumlarının fiziksel koşulları yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Eğitimin niteliğini doğrudan etkileyen fiziksel koşulların özel eğitime uygun olmadığı ve değiştirilmesi gerektiği görüşler arasındadır. Fiziksel ortamın öğrenci açısından önemli olduğu ifade edilmiştir.

Ö2. Kurumların fiziksel donanımı çok kalitesiz, materyal kullanımı sınıfların düzeni renksiz ve donanımsız olduğu için masa başında ders işlenmesi maalesef bir süre sonra eğitimi kısıtlayabiliyor. Çocuğa sunulan fiziksel ortam zengin uyarıcı materyaller kullanıldığı zaman çocuk o ortamda daha iyi öğrenir. Fiziksel ortamın kişisel ruhu rahatlattığını söyleyebilirim.

Ö4. Fiziksel koşulların özel eğitime hiç uygun olmadığını düşünüyorum. Okul binalarının donanımının baştan aşağıya değiştirilmesi gerekiyor.

Ö16. Özel eğitim kurumlarında fiziksel alt yapı oldukça yetersiz. Bunun daha erişebilir hale getirilmesi gerekiyor alt yapılarının daha da zenginleştirip farklı bir eğitim ortamı olması daha da güzel bir ortam olacağını belirtiyorum.

Ö17. Özel eğitimde fiziksel koşulların yetersiz olduğunu düşünüyorum, daha sağlıklı erişebilir hale getirilmesi gerekiyor.

4.2.3.2. Farklı Özel Eğitim Gruplarına Yönelik Düzenlemeler

Görüşme yapılan öğretmenler, özel eğitim gruplarının fiziksel koşullarının farklı özel eğitim gruplarına yönelik olmadığını ifade etmişlerdir. Özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarının farklı özel eğitim gruplarına yönelik olarak düzenlenmesi gerektiği yoğun bir şekilde önerilmiştir. Özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarının normal gelişim gösteren çocuklara göre değil özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara uygun olması gerektiği ifade edilmiş ve merdiven, ısı, ışık gibi konularda yapılabilecekler belirtilmiştir.

Ö1. Her bir birey özeldir ve her bireyin gereksinimi farklıdır bundan dolayı da her özel gereksinimli bir bireyin performansı ve engel durumu da değişiklik göstereceğinden onun bu özel durumuna yönelik değişiklikler olabilir.

Ö7. Özel eğitim kurumlarının tümünün fiziksel koşulları öğrencilere göre sürekli olarak yenilenmeli ve günün koşullarına uygun hale getirilmelidir.

Ö10. Fiziksel koşulların öğrencinin fiziksel özelliklerine göre olması gerektiğini düşünüyorum. Bazı kurumlar bu koşullardan dolayı yeteri kadar dolanımlı değil. Işık, ses gibi etmenler özel gereksinimli bir çocuğun eğitiminde çok önem taşır.

Ö11. Özel eğitim kurumlarının fiziksel koşulları her şeyden önce özel eğitime gereksinimi olan bireylerin temel ihtiyaçları, fiziksel özellikleri ve sayılarına yeterli olabilecek şekilde düzenlemelidir. Örneğin; görme engelli bireylerin fazla olduğu kurumlarda çok fazla verme merdiven ve engebeli olanlar olmamalıdır.

Ö12. Fiziki koşullar tüm tanı gruplarını göz önünde tutarak tasarlanmalıdır

Ö15. Fiziksel yetersizliğin fazla olduğunu düşünüyorum, genel anlamda birkaç engel grubunu desteklemeyi amaçlayan düzenlemeler yapıyorlar ama bunun yüzde kaç oranında bu bireyleri gerçekten destekliyor tartışma konusu bence.

Ö19. Fiziksel koşullar maalesef yetersiz buluyorum. Genel olarak baktığımızda okullar daha çok normal gelişim gösteren çocuklar için dizayn edilmiş.

Ö21. Fiziksel koşulları çok yeterli bulmuyorum. Çünkü engel gruplarına göre değerlendirmeler yapılmamaktadır mesela özel eğitim kurumunda beden özürlü olan bir çocuk için ilk katta olması çocuk için çok önemli. Bunun için fiziksel konulara daha çok önem gösterilmesi gerektiğini düşünmekteyim. Bunun için önerimde her gruba yönelik fiziksel koşulların planlanması gerekmektedir ve sınıf donanımların her teknolojiye yararlanması önermekteyim.

Ö23. Fiziksel koşullarının düzenlenmesi öğrencilerin ihtiyaç ve istekleri dikkate alınarak yapılması gereken bir durum fiziksel engel dikkat eksikliği yaygın gelişimsel bozukluk fiziksel koşulların düzenlenmesi için dikkate alınması gereken unsurlardır

Ö24. Fiziksel koşullar özel eğitime uygun değil. Öğrencilerin özel durumlarının göz önünde bulundursak binaların ve donanımların yapılması gerekir.

4.2.3.3. Öğretmen Görüşlerine Bağlı Düzenlemeler

Fiziksel koşullar teması altında fiziksel koşulların öğretmen görüşlerine bağlı olarak düzenlenmesi gerektiği de görüşler arasındadır.

Ö9. Kurum içerisinde bulunan bireyler için öğretmenlerinin görüşleri alınarak fiziksel koşulların düzenlenmesi gerekmektedir. Her okul için farklı düzenlemeler gerekebilir.

4.2.4. Sınıf Mevcuduna İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri

Tablo 14.

Sınıf Mevcuduna İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri

Tema	n
Uygun Sınıflar	2
Sınıf Mevcudunun Fazla Olması	7
Farklı Özel Eğitim Gruplarına Ve Seviyelerine Yönelik Özel Düzenlemeler	7
Öneride bulunmayan kişi sayısı	10
Toplam	26

Uygun Sınıflar Ö6, Ö7 Sınıf Mevcudunun Fazla Olması Ö3, Ö5, Ö10, Ö14, Ö20, Ö24, Ö26 Farklı Özel Eğitim Gruplarına Ve Seviyelerine Yönelik Özel Düzenlemeler Ö1, Ö4, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö22 özel eğitim kurumlarında sınıf mevcutlarının öğrenci özelliklerine göre belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Uygun sınıf mevcuduna sahip okullar bulunduğu da ifade edilmiş olmakla birlikte özel eğitim kurumlarında sınıf mevcutlarına ilişkin düzenleme önerilerinde bulunulduğu görülmüştür. Ö2, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö21, Ö23, Ö26 bir öneride bulunmamışlardır. Bir öğrencinin engel grubu ve öğrenim seviyesi hangi sınıfta kaç kişi ile öğrenim göreceğinin belirleyicisi olarak ortaya çıkmıştır.

“Sınıf mevcudu” temasına ilişkin ortaya çıkan kodlar;

- Uygun sınıflar
- Sınıf mevcudunun fazla olması
- Farklı özel eğitim gruplarına ve seviyelerine yönelik özel düzenlemeler

şeklindedir.

4.2.4.1. Uygun Sınıflar

Çalıştıkları özel eğitim kurumlarının sınıflarında bulunan öğrenci sayısının uygun olduğu birkaç öğretmen tarafından ifade edilmiştir.

Ö6. Sınıf mevcutları uygundur, çocukların yeterince eğitim aldıklarını düşünüyorum, sıkıntı yaşamadan herhangi bir sorun oluşmadan eğitim aldıklarını düşünmekteyim.

Ö7. Sınıf mevcutları uygundur herhangi bir sorun yok ve bu düzenin gayet iyi olduğunu düşünmekteyim.

4.2.4.2. Sınıf Mevcudunun Fazla Olması

Özel eğitim kurumlarında sınıf mevcutlarının olması gerekenden fazla olduğu ifade edilmiştir. Bu durumun eğitimin niteliğini azaltan bir etken olduğu ifadelerde belirtilmiştir.

Ö3. Sınıf mevcutları biraz fazla buluyorum. Öğrenci sayısı biraz fazla olunca yapılan dersin verimi de azalıyor öğrencilere ayrılan vakit daralıyor, bu yüzden mevcut sayısının az olması gerekiyor.

Ö5. Sınıf mevcutları azalabilir en az 3en fazla 5 öğrenci olmalıdır.

Ö10. Sınıf mevcutları ve sınıftaki öğrencilerin bireysel özellikleri açısından mevcut sayısının biraz fazla buluyorum. Çocukların dikkatleri normalden fazla dağınık olduğu için bu konuda dikkat edilmelidir.

Ö14. Sınıf mevcutları çok kalabalık, bu yüzden öğretmenler yeterli olmuyor, azaltılması gerekiyor. Sınıf mevcutlarının kalabalık oluşu hem öğretmen hem de öğrenci tarafından dezavantaj, bunun için sınıf mevcutlarının az öğretmenlerin ise daha fazla olması gerekmektedir.

Ö20. Sınıf mevcutları çok kalabalık bu yüzden öğretmenler yeterli olmuyor azaltılması gerekiyor.

Ö24. Sınıfların iki kişilik olması gerektiğini söylemekteyim engel gruplarına göre yapılması ve öğrencinin kaliteli bir ortam içinde eğitilmesi gerektiğini vurgulamaktayım.

Ö26. Sınıf mevcutlarında iki kişiye bir öğretmen düşmesi daha uygundur.

4.2.4.3. Farklı Özel Eğitim Gruplarına ve Seviyelerine Yönelik Özel Düzenlemeler

Diğer temalarda olduğu gibi sınıf mevcudu teması altında da öğretmenler tarafından daha çok farklı özel eğitim gruplarına ilişkin yeterli düzenleme olmaması üzerinde durulmuştur. Eğitimin niteliğini arttırmak için sınıf mevcutlarının planlanmasında farklı özel eğitim gruplarına ve seviyelerine yönelik özel düzenlemeler olması gerektiği ifade edilmiştir.

Ö1. ... devletin bire bir eğitim verme gibi şansı olmadığından farklı düzeydeki özel gereksinimli bireyler aynı sınıfta yer alabiliyor burada önemli noktanın sınıfta yer alan özel gereksinimli çocukların seviyelerinin ve engel gruplarının aynı düzeyde olması gerektiği. Her birisi farklı düzeyde performans sergilediği takdirde öğretmeninde bu duruma müdahale etmesi güç olacaktır.

Ö4. Aynı sınıfta yetersizlik türlerinin benzeştirdiği gruplar oluşturulursa eğitim kalitesi de artacaktır.

Ö8. Sınıf mevcutları sınıftaki öğrencilerin bireysel özellikleri ve ihtiyaçlarına göre belirlenmelidir.

Ö9. Eğitimin niteliğinin ve hızının artması için aynı yetersizlik gruplarının ve aynı seviyede olan öğrencilerin aynı grupta olması gereklidir. Bu eğitim zamanından tasarrufa ve kalitenin arttırılmasına neden olacaktır.

Ö11. Sınıf mevcutları öncelikle öğrencilerin bireysel özellikleri doğrultusunda belirlenip ayarlanmalıdır.

Ö12. Özel eğitim gruplarına göre sınıf mevcutları sınıftaki öğrencilerin bireysel özellikleri ve ihtiyaçlarına göre belirlenmelidir, herhangi bir ihtiyaç durumunda yardımcı öğretmenlerden yardım ve destek istenir.

Ö22. Sınıf mevcutlarında bir sorun yok ama uygun yeterlilik türüne göre yerleştirilmelidir.

4.2.5. Öğrencilerin Bireysel Özelliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri ve Önerileri

Tablo 15.

Öğrencilerin Bireysel Özelliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri ve Önerileri

Tema	n
Bireysel Eğitim Program ve Etkinlikleri	4
Uzman Desteği	2
Sosyal Beceri Eğitimi	2
Öneride bulunmayan kişi sayısı	18
Toplam	26

Bireysel Eğitim Program ve Etkinlikleri Ö4, Ö5, Ö8, Ö19 Uzman Desteği Ö14, Ö20 Sosyal Beceri Eğitimi Ö20, 25 temaya ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde öğrencilerin bireysel özelliklerine yeterli önemin verilmediği ve bu konuya ilişkin önerilerde bulundukları görülmektedir. Ö1, Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö26 bir öneride bulunmamışlardır. Öğretmenlerin farklı özel eğitim gruplarında yer alan öğrencilerin bireysel özelliklerine uygun eğitim için önerilerde bulunmuşlardır. Bazı öğretmenler ise özel eğitim kurumlarında her bir öğrenci bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlandığını ve bireysel özelliklere gerekli önemin verildiğini ifade etmişlerdir. “Bireysel Özellikler” temasına ilişkin ortaya çıkan kodlar;

- Bireysel eğitim program ve etkinlikler
 - Uzman desteği
 - Sosyal beceri eğitimi
- şeklindedir.

4.2.5.1. Bireysel Eğitim Programı Ve Etkinlikler

Görüşmelerin gerçekleştirildiği öğretmenlerin özel eğitimde bireysel özelliklere uygun program ve etkinliklere vurgu yaptıkları görülmüştür. Özel eğitim kurumlarında eğitimin niteliğini arttırmak için program ve etkinliklerin bireysel özelliklere uygun olması gerektiği ifade edilmiştir.

Ö4. Öğrencilerin gereksinimleri göz önünde bulunarak faaliyetler tasarlanırsa daha da kaliteli faaliyetlerin ortaya çıkacağını düşünüyorum.

Ö5. Bireysel eğitim programları öğrencinin özelliklerine uygun olarak yapıldığı zamanlarda yeterli olmaktadır.

Ö8. Öğrenciye yönelik yapılan etkinlikler öğrencinin tüm gelişim alanların desteklemeye ve geliştirmeye yönelik olmalıdır bu etkinlikler planlanırken bireysel özellikler dikkate alınmalıdır

Ö19. ... öğrenciye uygun bireyselleştirilmiş öğretim programı planları hazırlayarak, onunla ilgili ve yeteneklerini açığa çıkartarak, ortak bir hedef doğrultusunda bireysel özellikler desteklenmelidir.

4.2.5.2. Uzman desteği

Öğretmenlerden bazıları bireysel özelliklere uygun programın gereği ile birlikte bu programların alanlarında uzman eğitimcilerle yapılmasının önemini ifade etmişlerdir. Bu konuda eksiklikler olduğu ve eğitimin niteliğini arttırmada uzman desteğinin gerekli olduğu belirtilmiştir.

Ö14. öğrencilerin bireysel yeterliliklerine ve sosyal becerilerine uygun aktivitelerin, alanların da uzman eğitimcilerle yapılması gerekir bu konuda eksikler var.

Ö20. Öğrencilerin bireysel yeteneklerine ve sosyal becerilerine uygun aktiviteler alanlarında uzman eğitimcilerle yapılmalıdır. Bu konuda eksikler var ve seminerler düzenlenmesi gerektiğini önermekteyim.

4.2.5.3. Sosyal Beceri Eğitimi

Özel eğitimde oldukça önemli olan sosyal beceri eğitimi bireysel özellikler teması altında ortaya çıkan kodlardan birisidir. Öğretmenler, bireysel özelliklerin bilinmesinin sosyal gelişim ve sosyal beceri eğitiminde önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Ö20. Bireysel özellikler dikkate alınmalı ve sosyal becerilerin daha fazla yapılması gerektiğini söylemekteyim. Bunun dışında çocukların

sosyal becerilerini daha fazla aktivitelerle geliştirebileceğini belirtmekteyim.

Ö25. Öğrencilerin sosyal gelişimleri için daha aktif faaliyetler yani okul dışında faaliyetlerin yapılmasının çocukların sosyal gelişimleri için uygun olduğunu düşünmekteyim.

4.2.6. Özel Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri

Tablo 16.

Özel Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri

Tema	n
Bireysel Eğitim Programları	4
İş Birliği	6
Öneride bulunmayan kişi sayısı	16
Toplam	26

Bireysel Eğitim Programları Ö4, Ö16, Ö17, Ö25 İş Birliği Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö24, Ö26 temaya ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin çoğu özel eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik görüş ve önerilerde bulunduğu görülmektedir. Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö13, Ö14, Ö15, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23 bir öneride bulunmamışlardır. Öğretmenler eğitim programlarının bireyselleştirilmesi gerektiğini, programların program öğeleri (kazanım, içerik, öğretme-öğrenme süreci, değerlendirme) yönünden geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte programların uygun ve öğrencilere göre hazırlandığını ifade eden bir öğretmende bulunmaktadır. “Eğitim Programları” temasına ilişkin ortaya çıkan kodlar;

- Bireysel eğitim programları
- İş birliği

Şeklindedir

4.2.6.1. Bireysel Eğitim Programları

Görüşmelerin gerçekleştirildiği öğretmenler uygulanmakta olan eğitim programlarına ilişkin çoğunlukla değişiklik önerisinde bulunmuşlardır. Eğitim programlarının bireyselleştirilerek gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca daha nitelikli bir eğitim için eğitim programı öğelerinin öğrenci özelliklerine uygun olmasının önemi üzerinde durulmuştur.

Ö4. Belirli bir özle eğitim programı çerçevesinde ilerlemek doğru bir yaklaşımdır fakat içerik ve etkinlikleri öğrencilerin gereksinimlerine göre tasarlamak gerekir.

Ö16. Özel eğitim programları bireyselleştirilmelidir; her öğrenciye uygun programlar hazırlanmalı, ders içerikleri bireyselleştirilmeli ve görsel olarak geliştirilmelidir diye düşünüyorum.

Ö17. Özel eğitim programları bireyselleştirilmelidir; ders içerikleri basitleştirilmeli ve görsel olarak çeşitlendirilmelidir, öğrencinin daha iyi anlayabilmesi için öğretmenin öğrenciye göre bir programı düzenlenmesi gerektiğini düşünmekteyim.

Ö25. Özel eğitim programı çocukların engel düzeyine göre ve onlara göre düzenlemesi gerektiğini söylemekteyim. Eğitim düzeyini arttırmak için, bu programların daha düzgün olabilmesi için içerik ve etkinliklerin çocukların o anki durumlarına göre yapılması gerekir.

4.2.6.2. İş birliği

Öğretmenlerden bir kısmı, özel eğitimde bireyselleştirilmiş eğitim programlarına vurgu yaparken bu programların hazırlanması sırasında iş birliği gerektiğini ifade etmişlerdir. Programların hazırlanması sırasında farklı alanlardan uzman ve öğretmenlerin iş birliği içinde çalışmalarının gerektiği ifade edilmiştir.

Ö8. Özel eğitim programları hazırlanırken farklı disiplinlerden de görüş alınmalı ve disiplinler arası görüş birliği yapılarak uygun programlar hazırlanmalıdır.

Ö10. Özel eğitim programları hazırlanırken her eğitim programından destek ve görüş almalıdır unutmamalıdır ki özel eğitim de iş birliği çok önemlidir.

Ö11. Özel eğitim programları hazırlanırken birçok farklı alanlar ile iş birliği içerisinde ve karşılıklı görüş alışverişinde bulunulmalıdır farklı kişilerin veya kurumların uygulamış oldukları programlar iyidir diye gözlemler sonucunda esnek kullanıma uygun programlar hazırlanmalıdır.

Ö12. Özel eğitim programları hazırlanırken farklı disiplinlerde de görüş alınmalı ve disiplinler arası görüş birliği yapılacak uygun programlar hazırlanmalıdır.

Ö24. Yeterli değil program hazırlanması mümkünse alanda çalışmalar olmalı akademisyenler alana çok uzak alanla bağı kopmamış insanlar hazırlanmalı içerik kazanım etkinlik açısından programların çocukların gelişim düzeylerine göre düzenlenmesi gerektiğini önemle vurgulamaktayım.

Ö26. Programı geliştiren akademik kurulda farklı branşlardan uzmanların bulunması gerekir eğitim niteliğini arttırmak için özel eğitim kurumlarındaki tüm uzmanların görüşlerini alınarak planlanması ve uygulanması gerekir herhangi bir beceri kazanmak için içerik etkinlik ve değerlendirme kısmı bir ekip tarafından yürütülmelidir.

4.2.7. Erken Tanı ve Yerleştirmeye İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri

Tablo 17.

Erken Tanı ve Yerleştirmeye İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri

Tema	n
Aile Eğitimi	4
Erken Yaşta Tanılama	2
Öğretmen Eğitimi	2
Öneride bulunmayan kişi sayısı	18
Toplam	26

Aile Eğitimi Ö2, Ö5, Ö10, Ö19 Erken Yaşta Tanılama Ö1, Ö23 Öğretmen Eğitimi Ö14, Ö17 Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin erken tanılanması onların gelişimleri açısından önemli bir husustur. "Erken Tanı ve Yerleştirme" temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin erken tanı ve yerleştirmenin önemi konusunda görüş birliği içinde oldukları görülmektedir. Öğretmenler, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin erken tanılanmasında aile eğitimine ve küçük yaşlarda tanılanmaya ilişkin görüş ve önerilerde bulunmuşlardır. Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, 13, Ö15, Ö16, Ö18, Ö20, Ö21, Ö22, Ö24, Ö25, Ö26 bir öneride bulunmamışlardır. Erken tanılama sürecinde ailelerin etkin rol aldığı ve bilinçlendirilmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Çocukların özel eğitime gereksinim duyan bireyler olduğunun öncelikle ailede fark edilebileceği ifade edilmiştir. Aile eğitimin yanı sıra öğretmen eğitimi de erken tanılama sürecinde önemli görülmüştür. "Erken Tanı ve Yerleştirme" temasına ilişkin ortaya çıkan kodlar;

- Aile eğitimi
- Erken yaşta tanılama
- Öğretmen Eğitimi

şeklinde.

4.2.7.1. Aile eğitimi

Erken tanı konusunda ailelerin bilinçlendirilmesi önemlidir. Öğretmenler en fazla ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik eğitimler üzerine görüş ve önerilerde bulunmuşlardır.

Ö2. Özel eğitimde erken tanı çocuğa birçok problemten kurtarabilir. Önceden seminerler verilebilir, aile eğitim programları anne baba okulu programları yapılabilir, çocukların herhangi bir gelişimsel sorunu olup olmadığı hakkında değerlendirmeler yapılabilir.

Ö5. Erken tanı çok önemli bu nedenle erken tanı konmasını sağlamak amacıyla aileler bilinçlendirilmelidir, gerekli destekler sağlanmalıdır.

Ö10. Tanı değerlendirme süreci uygun kişiler tarafından uygun programlar yapılarak ailelere uygun ve düzgün bir dille anlatılmalıdır.

Ö19. Erken tanı oldukça önemlidir. Maalesef burada ailelerde çok önemli; erken tanı ailelerin farkındalığı ve kabulü ile başlar.

4.2.7.2. Erken yaşta tanılama

Öğretmenler tarafından erken tanılamamanın bireylerin gelişimlerine olan katkısı üzerinde durulmuştur. Erken tanılama durumunda bireylerin gelişimlerinin hızlandığı, problemlerinin azaldığı ifade edilmiştir.

Ö1. Özel gereksinimi olan çocukların erken teşhisi ve tanısı teşhisi ve tanısı günümüzde önemine vurgulamaya gerek yoktur. Çünkü erken yaşta tanı oldukça önemlidir. Bundan dolayı da çocuğun sorunu erken belirlenirse gereksinimlerine uygun türde eğitim programına o kadar erken yaşta yerleştirilebilir erken dönemdeki eğitimin çocukların gelişimini daha da hızlandırdığı ve var olan durumu ortadan kaldırma durumunun da arttığını bilmekteyiz bundan dolayı da yaşamın ilk yıllarında verilen programlı sistematik bir destekle özel gereksinimli bireylerin tüm kapasiteleri ortaya çıkabilmekte ve temel eğitim için gerekli alt yapı hazırlamış olduğunu düşünmekteyim.

Ö23. Eğitimin çocuğun doğumuyla beraber hastane raporu ayağında iş birliği ile başlaması okul öncesi eğitimlerde özel eğitim programının başlatılması gerekmektedir. Bunun için tanının çok önemli olduğunu ve erken yapılması gereği çocuk açısından büyük önem taşımaktadır.

4.2.7.3. Öğretmen Eğitimi

Erken tanılama önemli olan bir nokta da öğretmenlerin bu konuda farkındalık sahibi olmalarıdır. Görüşme yapılan öğretmenler, öncelikle ailenin daha sonra öğretmenlerin özel gereksinimli bireyleri fark edeceğini ifade etmişlerdir.

Ö14. erken tanı için ailelerin ve öğretmenlerin öz verisi gerekiyor. Erken tanı her konuda olduğu gibi özel gereksinimli öğrenciler için çok büyük bir önem taşımaktadır ve gereğinin sürekli yapılmasını önermekteyim.

Ö17. Özel eğitimde tanı ve müdahale önem taşır. Yine tanı ve yerleştirme çok önemli olduğu için öğretmenlerin bilgi düzeyleri bu konuda çok iyi olmalı gerekirse dersler verilmeli.

4.2.8. Rehberlik Faaliyetlerine İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri

Tablo 18.

Rehberlik Faaliyetlerine İlişkin Öğretmen Görüş ve Önerileri

Tema	n
Aile iletişim	4
Rehberlik Öğretmeni Eksiği	3
Öneride bulunmayan kişi sayısı	19
Toplam	26

Aile iletişim Ö5, Ö10, Ö12, Ö26 Rehberlik Öğretmeni Eksiği Ö13, Ö14, Ö19 temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde rehberlik servisinin aileler ile iletişim içinde olmasına ve rehberlik servislerinde yeterli ve eğitimli rehberlik öğretmeni olması gerektiğine ilişkin ifadeler görülmektedir. Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25 bir öneride bulunmamışlardır. Rehberlik servisinin aileleri bilgilendirme ve bireyler için faaliyet planlamama görevleri üzerinde durulmuştur. “Rehberlik Faaliyetleri” temasına ilişkin ortaya çıkan kodlar;

- Aile ile iletişim
- Rehberlik Öğretmeni Eksiği

şeklindedir.

4.2.8.1. Aile ile İletişim

Rehberlik servisinin aile ile iletişim içinde olması ve servis tarafından ailelerin bilgilendirilmesi gerektiği öğretmenlerin bazıları tarafından ifade edilmiştir. Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin eğitiminin aile ile planlanması gerektiği ifade edilmiştir.

Ö5. ...Rehberlik servisi sadece çocuğa değil aileye de destek vermeli, ailenin süreci kabul etmesine katkı sağlanmalıdır. Aile bilinçlendirilmeli beraber destek ve çocuğa yönelik programlar düzenlenmeli.

Ö10. Rehberlik servisi faaliyetleri aktif olarak kullanmak için bazı değişiklikler yapılmalı, aile bu konularda aktif katılmalıdır.

Ö12. Rehberlik servisi bireyin boş zaman aktivitelerini düzenlemek problem davranışlarıyla ilgili aileyi bilgilendirme ve yönlendirme aktif rol oynamalıdır.

Ö26. Aileyi tanıma ve bireyi tanımak için rehberlik servisi oldukça önemli bir birimdir çocuklarda daha rahat iletişim kurabilmek ve aileye doğru yön verebilmek oldukça rehberlik servisi önemlidir.

4.2.8.2. Rehberlik Öğretmeni Eksiği

Görüşme yapılan öğretmenlerden bazıları rehberlik servisinde yeterli sayıda eğitimli rehber öğretmeni olmadığını ifade etmişlerdir.

Ö13. Yetersiz buluyorum rehberlik sayısını arttırılmalı.

Ö14. Uzman rehberlik öğretmenleri olmalı her kurumda rehber öğretmenin yönlendirilmesi birçok şeyde önemli rol oynuyor.

Ö19. Rehberlik yeterli değil sayı olarak da yetersiz bilgi olarak da yetersiz.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde özel eğitim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin eğitim niteliğini nasıl arttırabileceğine yönelik tutumlarının incelenmesi bilgi düzeylerinin saptanması amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonucunda görüşme yapılan yöneticiler özel eğitim kurumlarında eğitimin niteliğini yeterli olduğunu bildirirken öğretmenler ise eğitim niteliğinin yetersiz olduğunu göstermiştir. Özel eğitimin niteliğini arttırmak adına düzenleme yapılması gereken birçok nokta olduğu ifade edilmiştir. Ancak başka bir çalışmada, alanyazın ile benzer sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Araştırma bulguları ile özel eğitim kurumlarında eğitimin niteliğini arttırmak için önemli olan hususlar, yönetici ve öğretmen görüşmeleri ile belirlenmiştir. Eğitimin kalitesini belirleyen unsurlar olarak temalar ve kodlar belirlenmiştir. Okul yönetimi, personel donanımı, okulların fiziksel koşulları, sınıf mevcutları, öğrencilerin bireysel özellikleri, eğitim programları, erken tanı ve yerleştirme, rehberlik hizmetleri eğitimin niteliğini belirleyen etkenlerdir.

Araştırma sonuçlarına göre, yöneticiler özel eğitim kurumlarında yönetime ilişkin ayrıntılı bilgi vermek yerine yüzeysel görüş bildirmişlerdir. Personel donanımının, fiziksel koşulların, sınıf mevcutlarının nitelikli eğitim için uygun olduğu yöneticilerin çoğu tarafından ifade edilmiştir. Öğrencilerin bireysel özelliklerine önem verildiği ifade edilmiştir. Erken tanı ve yerleştirmede aile eğitimine vurgu yapılmıştır. Rehberlik faaliyetlerinin aile ilişkileri için önemli olduğu ifade edilmiştir. Başka araştırmacıya göre öğretmenler eğitimin bireysel mi grupla mı yapılacağıyla ilgili belirsizlikten bahsetmişlerdir. Bu noktada yasal düzenlemelerdeki belirsizliğin uygulamada sorunlara neden olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretmenler bireysel eğitimde öğrencilerin sıkılmasından da bahsetmişlerdir. Bazı okullarda ise grup eğitimi kalabalık bir grupla yapıldığı için normal sınıftan pek farklı bir eğitim olmadığını da dile getirmişlerdir (Pemik, 2017).

KKTC’de özel gereksinimli olan öğrencilerin eğitimi özel eğitim kurumları tarafından verilmektedir. 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde

Kararname’de (1997, Madde 19) Özel Eğitim Kurumları, özel eğitime ihtiyacı olan bireylere özel eğitim vermek, onları iş ve mesleğe hazırlamak ya da örgün eğitim programlarından yararlanamayacak durumdakilerin temel yaşamsal becerilerini geliştirmek, öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için açılmış olan gündüzlü eğitim kurumları şeklinde tanımlanmaktadır. Bu kurumlar Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olan gündüz eğitim kurumları, yatılı özel eğitim kurumları, kaynaştırma eğitimi veren okullar ile resmi ve özel kurumlar, özel eğitim ve rehabilitasyon kurumları şeklindedir (Baykoç ve Dönmez, 2010).

Yasal hizmetler ve özel eğitim kurumlarında verilen eğitim hizmetleri bu alandaki temel eğitim hizmetleridir. Özellikle, özel gereksinimi olan bireylere bağımsız yaşam ve toplumsal yaşam becerilerinin kazandırılmasını sağlayacak erken yaşlarda başlayan eğitsel hizmetler son derece önemlidir.

Özel eğitim alanında çalışmakta olan yönetici ve öğretmenlerin mesleki bilgi ve özel eğitimle ilgili yeterli bilgi, beceri ve donanımda olmaları verilen eğitimin niteliğini de pozitif yönde etkilemektedir. Fakat özel eğitim kurumlarında görevli olan yönetici ve öğretmenlerin bir bölümünün özel eğitim alanı dışında bir lisans programından mezun olmaları ve öğretmenlerin kısa süreli eğitim imkanlarıyla bu alanda çalıştıkları dikkate alındığında eğitimin niteliği hususu önem kazanmaktadır. Bu şekildeki öğretmenlerin özel eğitim alanında çalışabilmek için aldıkları kurs ve eğitimlerin kısa süreli olması, uygulama çalışmalarına yeteri kadar yer verilmemesi bu alandaki eğitimin niteliğini negatif yönde etkilemektedir. Ayrıca yönetici ve öğretmenlerin açıklamalarında özel eğitimi bölümünden mezun olan öğretmenlerin de mesleki ve alan bilgisi konularında çeşitli yetersizliklerinin olduğu, bu öğretmenlere yönelik çalışmaların yapılması gerektiği de ifade edilmektedir.

İş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetişmelerini, Toplum içinde bağımsız yaşamaları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmelerini, Uygun eğitim ortamları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak; eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını amaçlar (MEB,2010).

KKTC’de özel gereksinimli bireylerin gerçek sayısı bilinmemekle beraber verilen eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerinin oldukça yetersiz olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu okullardaki eğitimin niteliğinin de istenilen düzeyde olmadığı ifade edilmektedir. Özel eğitim kurumlarındaki sorunların belirlenmesi ve çözümüne yönelik yapılan çalışmalarda önemli sonuçlar elde edilmiştir.

Korucu (2005) tarafından özel eğitim ve rehabilitasyon hizmeti veren kurumlardaki sorunların yönetici, öğretmen ve veli görüşlerine göre belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada kurumların kendi aralarındaki iletişimin beklenen düzeyde gerçekleşmediği, kurum yönetiminin personele, personelin yönetime güven hususunda sorunları olduğu, devletin her engelli çocuk için verdiği paranın bürokratik formaliteler sebebiyle özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine zamanında ödenmediği, kurumların işleyişiyle ilgili yasal düzenlemelerde önemli boşlukların bulunduğu, kurumların bağlı olduğu kurumlar tarafından denetimlerinde gerek duydukları rehberlik konusunda yardım alamadıkları, bu sebepten ötürü denetimi yapan ekibin özel eğitimin uygulanmasıyla ilgili önemli eksikliklerinin olduğu, özel eğitim faaliyetlerinde aile katılımının çok önemli olmasına karşın bunun beklenen düzeyde gerçekleştirilmediği, kurumda çalışan personellerin ve kurum yönetiminin hizmet içi eğitimin önemini çok iyi bilmedikleri, personellerin geliştirilmesiyle ilgili güçlüklerin olduğu, kurumda çalışacak ve alanında yeterlilik kazanmış personel bulma konusunda güçlük çekildiği bildirilmiştir.

Altinkurt (2008) tarafından özel eğitim ve rehabilitasyon kurumlarında yaşanan sorunların ortaya çıkarılması ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin bazı branşlarda, özellikler de fizyoterapist ve özel eğitim öğretmeni bulmakta güçlük yaşadığı bildirilmiştir.

Aydın ve Şahin (2002), kaynaştırma uygulamalarını özel eğitim hizmetleri yönetmeliği ile karşılaştırmak amacıyla yapmış oldukları çalışmada kaynaştırma sınıflarının mevcudu, bireyselleştirilmiş eğitim planlarının uygulanması, öğretmen-aile iş birliği, engelli öğrencilerin sosyal kabulleri için önlem alma ve bireysel gereksinimlerinin tespiti konularında yönetmelikte belirtilen uygulamalardan farklı uygulamalar yapıldığını tespit edilmiştir. Araştırmaya göre bireysel özelliklerine yeterli önemin verildiği ve öğrencilerin kendisini geliştirmelerine yönelik birçok

etkinlik yapıldığı ifade edilmiştir. Özellikle bireysel eğitim programlarının yeterli olduğu belirtilmiştir. Yönetimde kurum içi ve aile ile iş birliği ve iletişimin eğitimin niteliğini arttırabileceğini ifade etmişlerdir.

Kargın ve arkadaşları (2003) tarafından yönetici, öğretmen ve ebeveynlerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada yönetici, öğretmenler ve anne-babaların kaynaştırma eğitimiyle ilgili bilgilerinin yeterli düzeyde olmadığı, sınıfların fiziksel koşullarının ve materyallerinin istenilen seviyede olmadığı, destek eğitimi servislerinin yetersiz olduğu, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili yeterli eğitimi almadıkları bildirilmiştir. Araştırmaya göre özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarına ilişkin çoğunlukla olumsuz görüş bildirmişlerdir. Özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarının farklı özel eğitim gruplarına ve öğretmen görüşlerine göre düzenlenmesi gerektiği önerisinde bulunulmuştur.

Yıkılmış (2006) tarafından il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışma neticesinde yöneticilerin kaynaştırma eğitime yönelik mevcut yasal düzenlemeleri yeterli buldukları, kaynaştırma uygulamasının yapıldığı okullardaki sorunlara ilişkin bilgi sahibi olmadıkları, kaynaştırma eğitiminin öğretmenlere, özel gereksinimi olan öğrencilere ve normal gelişim gösteren çocuklara yararlı olduğu görüşüne sahip oldukları bildirilmiştir. Görüşmelerin gerçekleştirildiği öğretmenlerin özel eğitime ilişkin yönetimi değerlendirirken yönetimin yasal kısmına vurgu yaptıkları görülmüştür. Özel eğitim kurumlarında eğitimin niteliğini arttırmak için özel eğitim kurumları yönetimine ilişkin kanun, yönetmelik ve ilkesel sorunların giderilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Bilen (2007) tarafından sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasında karşı karşıya kaldıkları sorunlara yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada okul ve sınıfların fiziksel şartlarının uygun olmamasının, rehberlik hizmetinin yeterli desteği vermemesinin, özel eğitim alanında yeteri kadar kalifiye eleman olmamasının, öğretmenlerin hizmet içi eğitimlere yeterli oranda katılmamalarının ve ailelerle düzgün iletişim kurulamamasının önemli sorunlar arasında yer aldığı bildirilmiştir. Araştırmaya göre fiziksel koşullarının normal gelişim gösteren çocuklara göre değil özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara uygun olması

gerektiği ifade edilmiş ve rehberlik servislerinde yeterli ve eğitimli rehberlik öğretmeni olması gerektiğine ilişkin ifadeler görülmektedir. Rehberlik servisinin aileleri bilgilendirme ve bireyler için faaliyet planlamama görevleri üzerinde durulmuştur.

Babaoğlu ve Yılmaz (2010) tarafından sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili yeterliliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışma sonucunda sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili yeterli eğitimi almadıkları, bu nedenle de kendilerini yetersiz gördükleri bildirilmiştir. Öğretmenlerin çoğu özel eğitim kurumlarında görev yapan personelin farklı özel eğitim gruplarına ilişkin yeterli donanıma sahip olmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Eğitimin niteliğinin arttırmak için ise hizmet içi eğitimlerin gereğini ifade etmişlerdir. Okullarda farklı engel gruplarına ilişkin seminerler düzenlenmesi ve personelin katılım göstermesi ile niteliğin artırılabilceği çokça ifade edilmiştir.

Gökdere (2012) tarafından sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimiyle ilgili tutum ve endişe düzeylerinin karşılaştırılması amacıyla yapılan çalışma neticesinde sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının sergiledikleri tutumlar arasında mesleki deneyim ve bilgi düzeyinden kaynaklı farklılıklar olduğu, aynı zamanda görev başındaki öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik bilgi düzeylerinin artırılmasının kaynaştırmanın amacına ulaşmasında etkili olabileceği bildirilmiştir. Özel eğitim kurumlarında yönetimin, eğitimin niteliğini arttırmak adına sosyal medya ve web sitesini etkin kullanması öğretmenler tarafından önerilmiştir. Özellikle daha iyi bir eğitim için seminerlerin sıkça düzenlenmesi bilgi düzeyi açısından önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Güzel (2014) tarafından kaynaştırma öğrencisi olan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili karşı karşıya kaldıkları sorunların belirlenmesi amacıyla yapılan çalışma neticesinde öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminde en fazla yaşadıkları sorunların okulun fiziki yapısının yetersiz oluşu, sınıfların kalabalık oluşu ve kaynaştırma öğrencilerinin sınıflara eşit olarak dağıtılmaması, BEP'in hazırlanmaması veya öğretmenin BEP hakkında yeterli bilgisinin olmaması, hizmet içi eğitimin yetersizliği, rehberlik çalışmaları ve okuldaki kaynaştırma eğitimi için yapılması gereken diğer çalışmaların eksikliği, aileler ile iletişimin yeterli düzeyde olmaması ve ailelerin çocuklarıyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmaması gibi sorunlar olduğu

bildirilmiştir. Araştırmama göre fiziksel koşulları yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Eğitimin niteliğini doğrudan etkileyen fiziksel koşulların özel eğitime uygun olmadığı ve değiştirilmesi gerektiği görüşler arasındadır. Bireysel özelliklere uygun program ve etkinliklere vurgu yaptıkları görülmüştür. Özel eğitim kurumlarında eğitimin niteliğini arttırmak için program ve etkinliklerin bireysel özelliklere uygun olması gerektiği ifade edilmiştir. Rehberlik servisinin aile ile iletişim içinde olması ve servis tarafından ailelerin bilgilendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin eğitiminin aile ile planlanması gerektiği ifade edilmiştir.

Bununla beraber son olarak okullarda değişen bu koşullara uyum sağlama çabalarını düzenleyen, bu gelişmeleri yakından takip ederek; okul yönetimini, öğretmenleri, öğrencileri ve aileleri değişen bu yaşam koşulları, gelişmeler ve değişimlerden koordineli bir şekilde haberdar etme görevi rehber öğretmenlere verilmiştir ve iş birliği içerisinde çalışmaların yürütülmesi yaşam koşullarını, eğitim düzeylerini üst seviyede olmasıyla kalıcılığı arttırmak ve eğitim ile bu gelişmeleri sağlamaktır (Kılınç, Bulut, Yenen, 2016).

BÖLÜM VI

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına bakılarak elde edilen sonuçlara araştırmaya dayalı önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

KKTC özel eğitim okullarında görev yapan okul yöneticisi ve öğretmenlerin eğitim niteliğini nasıl arttırılabileceğine yönelik elde edilen sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmanın gerçekleştirildiği yöneticilerin özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğine ilişkin görüşleri analiz edildiğinde uygun bulunan bazı hususlarla birlikte geliştirilmesi gereken bazı noktalar olduğu ve yöneticiler tarafından eksik gördükleri hususlarda birçok eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğinin arttırılabileceğini tespit edilmiştir.

Araştırmanın gerçekleştirildiği öğretmenlerin özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğine ilişkin görüşleri analiz edildiğinde geliştirilmesi gereken birçok nokta olduğu belirlenmiştir. Özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğinin arttırılabileceği ifade etmişlerdir.

Özel eğitim bölümü mezunu olan öğretmenler tarafından verilen eğitimin nitelikli olduğu belirtmişleridir.

Özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin personel donanımını yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Bu ifadelerde özel eğitim bölümü mezunu olan öğretmenler tarafından verilen eğitimin nitelikli olduğu belirtmişlerdir.

Yöneticiler özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarına ilişkin çoğunlukla olumlu görüş bildirmişlerdir. Özellikle okullarda rampaların olduğunun belirtilmesi ön plana çıkmaktadır.

Araştırmanın yapıldığı öğretmenlerle özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarına ilişkin çoğunlukla olumsuz görüş bildirmişlerdir.

Yöneticilerin çoğunluğu tarafından özel eğitim kurumlarının sınıf mevcutlarının uygun olduğu belirtilmiştir.

Özel eğitim kurumlarında öğretmenlerin sınıf mevcutlarının öğrenci özelliklerine göre belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Yöneticiler tarafından çoğunlukla öğrencilerin bireysel özelliklerine yeterli önemin verildiği ve öğrencilerin kendisini geliştirmelerine yönelik birçok etkinlik yapıldığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin farklı özel eğitim gruplarında yer alan öğrencilerin bireysel özelliklerine uygun eğitim olduğunu belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler ise özel eğitim kurumlarında her bir öğrenci bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlandığını ve bireysel özelliklere gerekli önemin verildiğini ifade etmişlerdir.

6.2. Öneriler

6.2.1. Uygulamaya yönelik öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar göz önünde bulundurularak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur;

- Özel eğitim kurumu yönetici ve öğretmenlerinin özel eğitim alanında yeterli deneyime sahip olabilmeleri, dünyada özel eğitim alanındaki gelişmeleri yakından takip edebilmeleri için hizmetiçi eğitimlerine önem verilmelidir.
- Okullarda bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme ekipleri özel eğitim alan öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları ve destek eğitim odalarındaki eğitimden en iyi şekilde faydalanabilmeleri için planlı, bilinçli ve birlikte hareket etmelerine yönelik gerekli önlemleri almalıdır.
- Özel eğitim kurumlarındaki fiziksel sorunlar sebebiyle binaların güvenliğini sağlayıcı önlemler alınmalı, bahçe ve yeterli oyun alanları olan okullar özel eğitime tahsis edilmeli, kurumların fiziksel olarak asansör, merdiven, derslik, tuvalet gibi ihtiyaçları giderilmeli, kurumlarda resim ve müzik odası, spor salonu ve sosyal faaliyetlere yönelik birimler açılmalı, tehlike akında acil tahliyeye elverişli hale getirilmeli, özel eğitim

kurumlarında çalışan personellere ilkyardım uygulamalarına yönelik eğitim verilmelidir.

- Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlere bireyselleştirilmiş eğitim programlarına yönelik hizmetiçi eğitim verilmelidir.
- Milli Eğitim Bakanlığı, özel eğitim kurumlarının yönetim süreçleriyle ilgili sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik yasal düzenlemeler yapmalı, özel eğitim kurumlarının profesyonel yönetimi için önlemler almalı, önceki mevzuatlarda geçen ve eğitim şuralarında önerilen özel eğitim uzmanlığı, özel eğitim yöneticiliği ve özel eğitim müfettişliği kavramlarına önem vermelidir.

6.2.2. İleriki araştırmalara yönelik öneriler

- Bu araştırmada veriler nitel araştırma yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. İleride yapılacak benzer çalışmalarda nitel verileri destekleyecek nicel veya karma araştırma modelinin kullanıldığı araştırmalar yapılabilir.
- Benzer çalışma özel gereksinimli çocuğa sahip aileler de dâhil edilerek yapılabilir ve arasındaki farklar tespit edilebilir.
- Özel eğitim kurumlarında çalışan branş öğretmenlerinin de özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğine ilişkin görüşleri alınabilir.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş. ve Ercoşkun, M.H. (2009). Okul Müdürlerinin Klasik ve Neo-Klasik Yönetim Yaklaşımlarını Uygulama Biçimleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2): 171-182.
- Akçamete, G., Aslan, B. ve Dinçer, Ç. (2010). Uygulama öğretmenlerinin mentörlük becerilerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu*, 2, 16-18.
- Altinkurt, N. (2008). Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Yaşanılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Aral, N. ve Gürsoy, F. (2007). *Özel eğitim gerektiren çocuklar ve özel eğitime giriş*. Morpa.
- Ataman, A. (2003). Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Özel Eğitim. A. Ataman (Editör), *Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ataman, A. (2005). Görme Yetersizliğinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri. Tüfekçioğlu, Ü.S. (Ed.). Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi İlköğretim Lisans Tamamlama Programı - İşitme, Konuşma ve Görme Sorunları Olan Çocukların Eğitimi (235-256). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Ataman, A. (2005). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Ankara:Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Avcıoğlu, H. (2011). Zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlamaya ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 12(01), 039-053.
- Avcıoğlu, H. (2012). Zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin araç-gereç kullanımına ilişkin görüşleri. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 1(2), 118-133.

- Aydın, A. (2015). Zihinsel Yetersizliğe Sahip Öğrencilere Destek Eğitim Odasında Verilen Eğitim Hizmetlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Aydın, B. ve Şahin, R. (2002). Kaynaştırma programının uygulandığı okullardaki uygulamalarla özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin karşılaştırılması, 11. *Özel Eğitim Kongresi*, 145-152, Konya: Eğitim Kitabevi
- Aydın, M. (2017). Özel eğitim kurumlarında yaşanan eğitsel-yönetsel yetersizlikler ve çözüm önerileri. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Babaoğlu, E. ve Yılmaz, Ş. (2010). Öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlilikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (2), 345-354
- Balcıoğlu, Ö. (2013). Özel eğitim okulları ile kaynaştırma eğitimi veren ilkokullarda yöneticilerin, öğretmenlerin ve öğrenci velilerinin yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri. Yüksek Lisans Tezi, Girne Amerikan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Girne.
- Batmaz, G. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yaptıkları Öğretimsel Düzenlemeler. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Baykoç Dönmez, N. (2010). *Öğretmenlik programları için özel eğitim*. Baykoç, N. (Ed.). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Bedel, F. (2017). Anne Eğitimi Programının Özel Gereksinimli Çocukların Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına ve çocuklarıyla İlişisine Etkisinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Konya, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bilen, E. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri*. (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). Bilimsel.
- Candaş Karababa, Z. C. (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 265-278.
- Cavkaytar, A. ve Diken, İ. H. (2012). Özel eğitim ve Özel Eğitim Gerektirenler. Ankara: Vize Yayıncılık
- Çuhadar, S. (2014). Özel Eğitim Süreci. (Ed. S. Vuran), Özel Eğitim, 3.Baskı, Ankara: Maya Akademi Yayıncılık.
- Dalgı, Ö. (2009). Okullarda Kaynaştırma Eğitimi Uygulanan ve Uygulanmayan Okul İdarecileri Ve Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Denetimi Ve Planlanması Ana Bilim Dalı.
- Diken, İ. H. (2017). Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim. *Pegem Atıf İndeksi*, 1-582
- Diken, İ. H. ve Batu, S. (2010). Kaynaştırmaya Giriş. İ. H. Diken (Ed.) İlköğretimde Kaynaştırma (ss. 1-25) İçinde, Ankara: Pegem Akademi.
- Doğu, M. B. (2017). Okul öncesi eğitimde sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Ee, J. ve Soh, K. C. (2005). Tecaheer perceptions on what a functional curriculum should be for children with special needs. *Nanyang Techonological University The International Journal of Special Education*, 20(2) , 51-55.
- Erdoğan, F.K. Baş, S. (2018). Özel Gereksinimli Birey Farkındalığının 4-6 yaş çocuklarına Kazandırılması. *Yaratıcı Drama Dergisi*. Erişim Tarihi.10.01.2019 file:///C:/Users/Zade/Downloads/254-561-1-SM(1).pdf
- Eripek, S. (2002). *Özel eğitim*. Anadolu Üniversitesi.

- Eripek, S. (2008). Özel Eğitim. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ertürk, S. (2013). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Edge Akademi.
- Glesne, C. (2014). Nitel Araştırmaya Giriş (Çev. A. Ersoy, P. Yalçınoglu) Ankara: Anı Yayınları.
- Gökdere, M. (2012). Sınıf öğretmenleri ile sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutum, endişe ve etkileşim düzeylerinin karşılaştırılması incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2789-2806
- Görgülü, M. (2016). Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Yöneticilerin Okulu Yönetme Yeterlikleri. (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Ana Bilim Dalı. İstanbul.
- Gürsel, O. (2003). Uzun ve Kısa Dönemli Amaçların Belirlenmesi ve Yazılması. Gürsel, O. (Ed.). Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Güzel, N. (2014). *Kaynaştırma öğrencisi olan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yaşadıkları sorunlar (Beykoz ilçesi örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İlgar, Ş. (2017). Öğretmen Adaylarının Özel Gereksinimli Öğrencilere İlgili Farkındalığın İncelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (27) ,s.313-338
- Kanat, H. (2015). Kaynaştırma öğrencisi olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaptıkları eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin görüş ve önerileri,(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara*.
- Kaptanoğlu, H. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Özgül Öğrenme Güçlüğüne Yönelik Tutumlarının İncelenmesi ve Bilgi Düzeylerinin Saptanması.(Yüksek Lisans Tezi).KKTC Lefkoşa, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Kargın, T., Acarlar, F. ve Sucuoğlu, B. (2003). Öğretmen, yönetici ve anne-babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4(2), 055-076.
- Kaya, E. (2013). Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Meslek Dersi Öğretmenlerinin Yeterlilikleri (Özel eğitim uygulama merkezi, iş uygulama merkezi, mesleki eğitim merkezi). Yüksek Lisans Programı. Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi. İstanbul.
- Kılınç, H.H. Bulut, A. ve Yenen, E.T. (2016). Ortaokul 8.Sınıf Öğrencilerinin Okul Rehberlik Servisine Yönelik Görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(23),65-77.
- Kınık, B. (2018). Montessori Temelli Bireysel Eğitim Programının Özel Eğitim Gereksinimi Olan Çocukların Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Bolu, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim bilimleri Enstitüsü İlk Öğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, Bolu.
- Kirk, S. ve ark. (2002). *Educating Exceptional Children*, Boston.
- KKTC MEB (1986). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuatı. Milli Eğitim Yasası. Erişim Tarihi: 18.01.2018 <http://www.mebnet.net/?q=node/31>.
- Klose, L. M. (2010). *Special education: A basic guide for parents*. Texas State University – San Marcos. National Association of School Psychologists.
- Korucu, N. (2005) Türkiye`de özel eğitim ve rehabilitasyon hizmeti veren kurumların karşılaştığı güçlüklerin analizi: Kurum sahipleri, müdür, öğretmen ve aileler açısından. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kuğu, S. (2011). İlköğretim 1.kademede kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen ve ebeveyn tutumlarının kaynaştırma öğrencilerinin temel akademik beceri düzeylerine etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

- Kuran K. (2004). Sınıfta Öğrenme-Öğretme Sürecinin Yönetimi. Sınıf Yönetimi (Ed. M. Şişman Ve S. Turan), Ankara: Öğreti Pegem A Yayınları.
- Lambert, E. G., Hogan, N. L. ve Jiang, S. (2008). Exploring antecedents of five types of organizational commitment among correctional staff it matters what you measure. *Criminal Justice Policy Review*, 19 (4), 466-490.
- MEB (2006). Milli Eğitim Bakanlığı. MEB Mevzuat. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Ankara. Erişim Tarihi: 18.01.2018 http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111226_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeligi_son.pdf
- MEB (2010). Okullarımızda Neden Niçin Nasıl Kaynaştırma Yönetici, Öğretmen Ve Aile Kılavuzu. Ankara.
- MEB (2018). Milli Eğitim Bakanlığı. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği Ankara. Erişim Tarihi. 22.12.2018. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1963.pdf>
- MEB, (2014a). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi “Özel eğitim”. Ankara
- MEB, (2014b). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi “Özel eğitim kurumlarında fiziksel özellikler ve personel”. Ankara.
- MEB, (2014c). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi “Öğrenme güçlüğü”. Ankara
- Nalbant, S. ve Izgar, N. (2018). Özel eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi Kurumlarının Beden Eğitimi Öğretmeni İstihdamına Bakış Açısı. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1),68-83
- Newman, W. L. (2003). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches*. Pearson education.
- Odabaşı, B. (2013). Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Çizgi Kitapevi, İstanbul
- Orhan, S. ve Genç, K.G. (2015). Engellilere Yönelik Ülkemizdeki Özel Eğitim Hizmet Uygulamaları ve Örnek Ülke Karşılaştırması. Erişim Tarihi: 18.12.2018. DOI: <http://dx.doi.org/10.21560/spcd.35323>

- Önder, M. (2007). “Sınıf Öğretmenlerinin Zihin Engelli Kaynaştırma Öğrencileri İçin Sınıf İçinde Yaptıkları Öğretimsel Uyarlamaların Belirlenmesi”.
- Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. (1997). https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111011_ozel_egitim_kanun_hukmunda_kararname.pdf Erişim: 06 Haziran. 1997 tarih ve 23011
- Özel Eğitim Hakkındakanun Hükmünde Kararname. (2013). 25 Nisan 2013 tarih ve 6462 sayılı Mevzuat.
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2018). 7 Temmuz 2018 tarih ve 30471 sayılı Resmi Gazete. Erişim: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.573.pdf>
- Özel Öğretim Kurumları Kanunu. (2007). 8 Şubat 2007 tarih ve 26434 sayılı Resmi Gazete Erişim: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5580.pdf>
- Pemik, K. (2017). Özel Yetenekli Öğrencilere Destek Olmasında Verilen Eğitime İlişkin Okul Yöneticilerinin Ve Öğretmenlerin Görüşleri. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İstanbul.
- Praisner, C. L.(2003).Attitudes of Elementary School PrincipalsToward the inclusion of Students With Disabilities. *Exceptional Children*, 69, (2) 135-142
- Sarı, H. (2002). *Özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitimleriyle ilgili çağdaş öneriler*. Pegem A Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Smith, T. ve Ingersoll, R. (2004). “What are the effects of induction an mentoring on beginning teacher turnover?” *American Educational Research Journal*, 41(3), 53-80.
- Şahin, A. (2011). Öğretmen algılarına göre etkili öğretmen davranışları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 239-259.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş* (3.Baskı). Ankara: Öncü Basımevi.

- Talas, S., Kaya, F. ve Yıldırım, N. (2016). Destek Eğitim Odaları Ve Öğretmenler Üzerine Betimsel Bir Çalışma: Tokat İli Örneği. *Journal of European Education*, 6(3), 31-42.
- Tarakcı, E. Tütüncüoğlu ve F. Tarakcı, D. (2012). Özel Eğitim Rehabilitasyon Alanında Çalışan Meslek Elemanlarının Öz-Yeterlilik Ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Fizyoterapi Rehabilitasyon*, 23(1):26-35
- Tufan, M. ve Yıldırım, Y. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin erken müdahale ve kaynaştırma kavramları hakkındaki bilgi düzeylerinin ve özel gereksinimli çocuklar için yaptıkları öğretimsel uyarlamaların incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2(4).
- Vural, M. ve Yıkılmış, A. (2008). Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Yanık, F. (2018). Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yöneticilerine Yönelik Algıladıkları Etkili Liderlik Özellikleri Ve Okula Bağlılık Düzeylerinin İş Motivasyonlarıyla İlişkisinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Yıkılmış, N. (2006). *İl Milli Eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Genişletilmiş Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, D. S. (2009). Özel Eğitimde Kullanılan Alternatif Programlar (Montessori Yaklaşımı). *Türk Bilim Araştırma Vakfı Bilim Dergisi*, 2 (1), 107-116.

Yönter, S. (2009). İlköğretim Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilere Yönelik Matematik Öğretimi Uyarlamalarına İlişkin Görüşleri, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

EKLER

EK 1 katılımcı bilgilendirme ve aydınlatılmış onam formu

ÖZEL EĞİTİM KURUMLARINDA VERİLEN EĞİTİMİN NİTELİĞİNE YÖNELİK YÖNETİCİ İLE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN VE ÖNERİLERİNİN BELİRLENMESİ

Sayın Katılımcı,

Özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğine yönelik okul yöneticisi ile öğretmen görüşlerinin ve önerilerinin belirlenmesi amacıyla yürütmekte olduğumuz araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırma ile toplanan veriler, yöneticiler ve öğretmenlerin eğitim niteliğini nasıl arttırabileceğine yönelik görüşlerinin nasıl olduğunu anlamamızı sağlayacaktır. Araştırmada yer almayı kabul ettiğiniz takdirde, sizinle 30-40 dakika sürmesi planlanan görüşmeler gerçekleştirilecektir. Bu görüşmeler, sizlerle görüşülerek size uygun saatlere göre ayarlanacaktır. Görüşmeler, sizin seçeceğiniz bir ortamda yapılacaktır. Veri toplama sürecinde sizlerden bir ölçek formu doldurmanızın ardından 8 sorudan oluşan açık uçlu sorulara yanıt vermeniz istenecektir. Tüm ölçek formları kapalı bir zarf içerisinde saklanarak görüşmeler ses kayıt cihazı aracılığı ile kayıt altına alınacak ve araştırma ekibi tarafından 2 yıl boyunca çalışmanın tamamlanmasına kadar saklanacaktır. Daha sonra ise tüm veri tabanlarımızdan silineceklerdir. Tüm görüşmeler, kimlik bilgileri anonimleştirilerek kayıt altına alınacak, tüm katılımcılar için çalışmanın her aşamasında takma isimler kullanılacaktır.

Bu araştırmaya katılmak sizin isteğinize bağlı olup, araştırmaya katılıp katılmamanızın sizin üzerinde hiçbir etkisi olmayacaktır. Bu çalışma süresince toplanan veriler yalnızca akademik araştırma amacıyla kullanılacaktır ve yalnızca ulusal/uluslararası akademik toplantılarda ve/veya yayınlarda sunulacaktır. Kimlik bilgilerinizin gizliliği korunup, tüm ve görüşme verilerinde rumuzlar kullanılacaktır. Bizimle iletişime geçerek istediğiniz zaman çalışmadan çekilebilirsiniz. Eğer çalışmadan çekilirseniz, sizden topladığımız tüm veriler veri tabanımızdan silinecektir ve çalışmada kullanılmayacaktır. Bu konu ile ilgili herhangi bir sorunuz veya endişeniz olursa, aşağıdaki iletişim bilgilerinden bize ulaşabilirsiniz.

Yrd. Doç. Dr. Başak BAĞLAMA
Özel Eğitim Bölümü

Yakın Doğu Üniversitesi
Tel: +90 (392) 223 64 64

E-posta: basak.baglama@neu.edu.tr

Yazg l  DEMİR

Özel Eğitim Bölümü Yüksek Lisans  ğrencisi

Yakın Doğu Üniversitesi

Tel: +90 (392) 223 64 64

E-posta: **Summer.rose.iron@gmail.com**

Aŗađıya imzanızı atarak  alıŗmaya katılmıŗ olursunuz.

Katılımcının

adı/soyadı

İmza _____

Tarih _____

Ek 2 Yönetici ve Öğretmen Görüşme Forum

Merhaba,

Ben (Yazgülü DEMİR). Yakındoğu Üniversitesi Özel Eğitim Bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Yüksek lisans tezim kapsamında özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğinin nasıl arttırılabileceğine yönelik yönetici ve öğretmenlerin görüş ve önerilerini belirlemek amacıyla araştırma yapmaktayım. Bu amaca yönelik olarak bu görüşme formu sizlerin görüşlerini belirlemek için hazırlanmıştır. Görüşme formunda 9 adet soru bulunmaktadır.

Görüşmeye başlamadan bazı hususları belirtmek isterim:

- Araştırma kapsamında görüştüğüm bireylerin isimleri gizli kalacaktır.
- Tezde isimleriniz kesinlikle belirtilmeyecektir.
- İzin verirsiniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum.
- Görüşmemiz yaklaşık 1 saat sürecektir.

İzninizle görüşmeye başlamak istiyorum.

Görüşme Soruları

1. Özel eğitim kurumlarında yönetimin işleyişini nasıl değerlendiriyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için özel eğitim kurumlarının yönetimine ilişkin ne tür değişiklikler önerirsiniz?
2. Özel eğitim kurumlarında çalışan personelin (yönetici, öğretmen vd.) farklı özel eğitim gruplarına ilişkin bilgi düzeylerini (mesleki bilgi ve donanım) nasıl buluyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için bu konuda ne tür değişiklikler önerirsiniz?
3. Özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarının özel eğitime uygunluğuna ilişkin neler düşünüyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarına ilişkin ne tür değişiklikler önerirsiniz?
4. Özel eğitim gruplarına göre sınıf mevcutlarını nasıl buluyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için farklı özel eğitim gruplarına göre sınıf mevcutlarında ne tür değişiklikler önerirsiniz?
5. Öğrencilerin bireysel özelliklerine (yetenek ve sosyal becerilerin geliştirmeye dönük) yönelik olarak yapılan faaliyetleri nasıl buluyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için öğrencilerin bireysel özelliklerine yönelik olarak ne tür değişiklikler ya da faaliyetler yapılmasını önerirsiniz?
6. Özel eğitim programlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için programların kazanım, içerik, etkinlik ve değerlendirme öğelerinde ne tür değişiklikler önerirsiniz?
7. Özel eğitimde erken tanı ve yerleştirme sürecini nasıl değerlendiriyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için erken tanı ve yerleştirme sürecinde ne tür değişiklikler önerirsiniz?

- 8.** Özel eğitim kurumlarında rehberlik servisinin faaliyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?
Eğitimin niteliğini arttırmak için rehberlik servisinin neler yapmasını önerirsiniz?

EK 3. Kişisel bilgi formu**Yönetici ve Öğretmenlerin Kişisel Bilgi Formu**

1.Yaşınız.....

2.Cinsiyetiniz

() Kadın () Erkek

3.Eğitim Durumunuz

() Lisans () Yüksek Lisans

4.Hangi alandan mezunsunuz?

.....

5.Mesleki Kıdem

() 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11–15 yıl () 16-20 yıl () 21 ve üzeri

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
YÜKSEK ÖĞRENİM VE DİŐİLİŐKİLER DAİRESİ**

YD.0.00.29/18-154

05 Şubat 2018

Üniversite Rektrlklerine,

Yakın Doğu niversitesi yüksek lisans ğrencisi Yazgl Demir'in, "Kıbrıs'taki zel Eğitim Okullarında Verilen Eğitimin Niteliğinin Artırılması için ğretmen ve Yönetici Görüş ve nerileri" baŐlıklı tez konusuyla ilgili niversite öğretmenleri ve rehabilitasyon merkezleri öğretmenleriyle görüşme yapma isteği tarafımızdan uygun görülmüştür. Gerekli kolaylığın sağlanması rica ederim.

Saygılarımla,

Ziya ÖZTÜRKLER
Müdür

HO/E

Tel (90) (392) 228 8513
Fax (90) (392) 227 4453
E-mail yodid@mebnet.net

Lefkoşa-KIBRIS

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Merhaba,

Ben (isim-soyisim). Yakındoğu Üniversitesi Özel Eğitim Bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Yüksek lisans tezim kapsamında özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğinin nasıl arttırılabileceğine yönelik yönetici ve öğretmenlerin görüş ve önerilerini belirlemek amacıyla araştırma yapmaktayım. Bu amaca yönelik olarak bu görüşme formu sizlerin görüşlerini belirlemek için hazırlanmıştır. Görüşme formunda 9 adet soru bulunmaktadır.

Görüşmeye başlamadan bazı hususları belirtmek isterim:

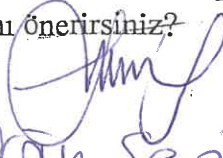
- Araştırma kapsamında görüştüğüm bireylerin isimleri gizli kalacaktır.
- Tezde isimleriniz kesinlikle belirtilmeyecektir.
- İzin verirsiniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum.
- Görüşmemiz yaklaşık 1 saat sürecektir.

İzninizle görüşmeye başlamak istiyorum.

Görüşme Soruları

1. Özel eğitim kurumlarında yönetimin işleyişini nasıl değerlendiriyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için özel eğitim kurumlarının yönetimine ilişkin ne tür değişiklikler önerirsiniz? ✓
2. Özel eğitim kurumlarında çalışan personelin (yönetici, öğretmen vd.) farklı özel eğitim gruplarına ilişkin bilgi düzeylerini (mesleki bilgi ve donanım) nasıl buluyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için bu konuda ne tür değişiklikler önerirsiniz? ✓
3. Özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarının özel eğitime uygunluğuna ilişkin neler düşünüyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarına ilişkin ne tür değişiklikler önerirsiniz? ✓
4. Özel eğitim süresini nasıl buluyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için farklı özel eğitim gruplarına göre özel eğitim sürelerinde ne tür değişiklikler önerirsiniz?
5. Özel eğitim gruplarına göre sınıf mevcutlarını nasıl buluyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için farklı özel eğitim gruplarına göre sınıf mevcutlarında ne tür değişiklikler önerirsiniz? ✓
6. Öğrencilerin bireysel özelliklerine (yetenek ve sosyal becerilerin geliştirmeye dönük) yönelik olarak yapılan faaliyetleri nasıl buluyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için öğrencilerin bireysel özelliklerine yönelik olarak ne tür değişiklikler ya da faaliyetler yapılmasını önerirsiniz? ✓

7. Özel eğitim programlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için programların kazanım, içerik, etkinlik ve değerlendirme öğelerinde ne tür değişiklikler önerirsiniz?
8. Özel eğitimde erken tanı ve yerleştirme sürecini nasıl değerlendiriyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için erken tanı ve yerleştirme sürecinde ne tür değişiklikler önerirsiniz?
9. Özel eğitim kurumlarında rehberlik servisinin faaliyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Eğitimin niteliğini arttırmak için rehberlik servisinin neler yapmasını önerirsiniz?

Prof. Dr. Öpür Serin
26/12/2017

Prof. Dr. Nergiz Bulut Serin
25-12-2017

Yrd. Doç. Dr. Gül Kahveci

TURNITIN(Orjinallik Raporu)

yazgölü tez

ORJINALLIK RAPORU

%**10**

BENZERLIK ENDEKSİ

%**10**

İNTERNET
KAYNAKLARI

%**2**

YAYINLAR

%**7**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

docs.neu.edu.tr

İnternet Kaynağı

%**3**

2

megep.meb.gov.tr

İnternet Kaynağı

%**1**

3

www.idarisinavlar.com

İnternet Kaynağı

%**1**

4

mebk12.meb.gov.tr

İnternet Kaynağı

%**1**

5

aksaray.meb.gov.tr

İnternet Kaynağı

%**1**

6

Submitted to Anadolu University

Öğrenci Ödevi

%**1**

7

www.cijeonline.com

İnternet Kaynağı

%**1**

8

studylibtr.com

İnternet Kaynağı

%**1**

9

Submitted to Yakın Doğu Üniversitesi

Öğrenci Ödevi

%**1**